



is gefaxt

(5)(1)(2e)

7/12

de staatssecretaris

*(Handwritten signature)*

Directoraat-Generaal Milieu

Kamer B1/51

Interne postcode 645

Telefoon 070-

Fax 070-

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e) minvrom.nl

- 9 DEC. 2005

# nota

overleg Eternit 12 december 2005

Datum

09 DEC. 2005

Kenmerk

Bas 2005214473

Afschrift aan auteur en archief

(5)(1)(2e)

Paraaf auteur

(5)(1)(2e)

Paraaf

hSN

(5)(1)(2e)

Paraaf

hSBG

(5)(1)(2e)

Paraaf

dSAS

(5)(1)(2e)

Paraaf

DJ2

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

## Doel van de nota

- U te informeren ter voorbereiding op het gesprek van 12 december a.s. met de directie van Eternit. Het betreft onder meer de kosten van het bodemonderzoek en de sanering in de nieuwbouwwijk "De Hogenkamp" gemeente Hof van Twente. Daarnaast gaat het om de saneringskosten van de asbestwegen in Hof van Twente en de schadevergoeding ten behoeve van mesothelioom(milieu-)slachtoffers in dezelfde omgeving.
- De doelstelling van het overleg is: a.) te bepalen in welke mate Eternit bereid is om haar (maatschappelijke) verantwoordelijkheid te nemen. b.) op basis daarvan duidelijkheid tot stand brengen over het vervolgtraject (financieel, procedureel, juridisch). De voorgeschiedenis leest u in de toelichting in de bijlage 1.
- Om tot een oplossing te komen wordt u geadviseerd geen nadruk te leggen op de juridische aspecten maar voor alles op "het menselijke aspect van de asbestproblematiek". De *menselijke, maatschappelijke en politieke* kant van de zaak vraagt om een duidelijk commitment en het daadwerkelijk nemen van verantwoordelijkheid. U kunt daarbij aangeven dat de slachtofferproblematiek bij asbestmesothelioom steeds breder erkenning vindt in Nederland. (Aanvankelijk alleen wat betreft de werknemers, recentelijk wordt al een bredere kring zichtbaar: die van de afnemers van asbestproducten, in de toekomst ook richting levensbedreigende gezondheidsschade door asbest in het milieu – wegen- en erfverhardingen)

Paraaf (p)SG

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

de directeur-generaal Milieubeheer

(5)(1)(2e)



- Vervolgens zouden de daadwerkelijke consequenties van maatschappelijk verantwoord ondernemen in grote lijnen vastgelegd moeten worden. Het verdient de voorkeur benadrukking van de juridische kant van de zaak zoveel mogelijk achterwege te laten, tenzij uit de opstelling van Eternit blijkt dat ook alle maatschappelijke en financiële verantwoordelijkheid wordt afgewezen. In dat geval bent u gereed een arsenaal van juridische stappen in werking te zetten. Een toelichting hierop vindt u in de bijlage.

### **Samenvatting**

De afgelopen twee jaar zijn herhaaldelijk Kamervragen gesteld met betrekking tot de aansprakelijkheid van Eternit voor (onder meer) de kosten van sanering van de met asbest verontreinigde grond in de woonwijk Hogenkamp. Naar aanleiding hiervan heeft u de Tweede Kamer meerdere malen laten weten de mogelijkheden te bezien om Eternit aan te spreken op onder andere haar maatschappelijke verantwoordelijkheid.

De Tweede Kamer heeft bij u aangedrongen tot het innemen van een zo duidelijk mogelijke positie tegenover de Eternitdirectie, tot dusver zonder veel resultaat. Na de publicatie van het zorgwekkende Epidemiologisch onderzoek en het arrest van de Hoge Raad van 25 november j.l. wordt in brede kring het gevoelen gedeeld, dat naar huidige inzichten Eternit haar daadwerkelijke verantwoordelijkheid behoort te nemen. De landsadvocaat heeft naar aanleiding hiervan een nader advies uitgebracht. Dit komt erop neer dat in juridische opzicht het nu voorliggende arrest geen nieuwe gezichtspunten geeft voor *aansprakelijkheid voor bodemverontreiniging* gezien de beantwoording van de vraag naar de *aansprakelijkheid* van Eternit jegens de nabestaanden van een mesotheliomslachtoffer. Een samenvatting van dit advies en een analyse van de juridische positie treft u aan in de Toelichting in bijlage 1 bij deze Nota. Het advies van de landsadvocaat van 1 december j.l. als eveneens als afzonderlijke bijlage 2 bijgevoegd.

### **Politieke relevantie**

In het recente AO-Asbest heeft u (evenals in uw brief van 30 mei 2005 (TK 2004-2005, 25 834, nr. 31) nogmaals gesteld dat u, op basis van de bestaande jurisprudentie, een civiele procedure jegens Eternit lastig acht. Een minnelijke regeling met Eternit heeft vooralsnog uw voorkeur. Op de vragen van mevrouw van Velzen van 12 december 2004 <sup>1</sup> heeft u toegezegd de mogelijkheden te bezien om door middel van een overleg met Eternit tot een oplossing te komen gezien het feit dat een eventueel te voeren gerechtelijke procedure complex en langdurig zal zijn.

Naar aanleiding van uw brief van 4 november j.l., waarin een tweetal rapportages werden aangeboden aan de Tweede Kamer, heeft ook de landelijke pers het onderwerp asbest weer breed uitgemeten alsmede het aandeel en de eventuele aansprakelijkheid van Eternit daarin. In het AO van 24 november j.l. heeft u aangegeven "alles uit de kast te zullen halen" om het beginsel 'de vervuiler betaalt' te handhaven en Eternit tot daadwerkelijke stappen te brengen. In de recente Kamervragen van mevr. Van Velzen (2050604080) wordt u gevraagd in hoeverre u bereid bent gevolg te geven aan het recente Hoge Raad-arrest, en in geval van afwijzing van verantwoordelijkheid door Eternit over te gaan tot 'het aanspannen van een 'bodem'procedure.

<sup>1</sup> (TK 2004-2005, aanhangsel pag. 1605-1607, nr. 759) alsmede 5 augustus 2005 (TK 2004-2005, aanhangsel pag. 4813-4814, nr. 2390)





### Scenario's.

1. (meest waarschijnlijk): Eternit is eventueel bereid om (op onderdelen) haar maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen, maar heeft bedenktijd nodig (bv. over hoogte en organisatievorm van financiële schadevergoeding aan de niet beroepsgebonden mesothelioomslachtoffers). U kunt in dit geval aangeven wat de uiterste termijn is (bv. Uiterlijk binnen 2 maanden) waarop u duidelijkheid wilt krijgen. Ter ondersteuning kunt u aankondigen dat door u bij de landsadvocaat op de verdere voorbereiding van juridische procedures tegen Eternit zal worden aangedrongen.
2. (minder waarschijnlijk): Eternit geeft aan haar verantwoordelijkheid te willen nemen (zowel inzake een ruime kring van (milieu-)asbestslachtoffers als inzake het in het milieu brengen van asbest) In dat geval maakt u concrete afspraken over financiële bijdrage(n), organisatievorm en termijnen; u kunt hier mogelijk verwijzen naar de recente zeer omvangrijke (€ 3 miljard) schadevergoedingsbijdrage door het Australische bouwmaterialen-concern James Hardie Industries N.V. kennelijk zonder enig verjaringsverweer.
3. (minst waarschijnlijk) Eternit wijst met alle aansprakelijkheid ook elke maatschappelijke en financiële verantwoordelijkheid af. In dat geval wordt u geadviseerd aan te kondigen dat VROM in de lijn van de Kamerwensen alle mogelijke juridische wegen zal bewandelen. Een opsomming daarvan vindt in de Toelichting over de juridische positie in de Bijlage 1)

### Juridische achtergrond: (zie verder Toelichting in Bijlage 1)

Er is een onderscheid tussen het verhalen van kosten op grond van de Wbb en het aansprakelijk stellen voor letsel/gezondheidsschade namens mesothelioom-slachtoffers.

- Kostenverhaal op grond van de Wbb is lastig. Aansprakelijkstelling ten behoeve van de slachtoffers is een reëlere optie, zeker gezien de uitspraak van de Hoge Raad (d.d. 25 november jl.) waarbij geconstateerd is dat Eternit verwijtbaar onrechtmatig gehandeld heeft tegenover **5.1.2e** door in 1971 op de aan haar familie geleverde asbestcementplaten geen waarschuwing aan te brengen dat contact met asbeststof gezondheidsrisico's meebrengt.
- Het is tijdens het gesprek van belang om dit strikt juridische onderscheid **niet** te maken tussen kostenverhaal op grond van de Wbb en schadevergoeding t.b.v. de slachtoffers. Het gaat er in het gesprek om de problemen in gezamenlijkheid onder ogen te zien en van gedachten te wisselen over een totaaloplossing.

de staatssecretaris

Rijnstraat 8  
Postbus 30945  
2500 GX Den Haag  
Interne postcode 645

Telefoon 070- (5)(1)(2e)  
Fax 070- (5)(1)(2e)  
www.vrom.nl

fax

gesprek Eternit inzake asbest

Datum 8 december 2005 Aantal pagina's 1 inclusief deze pagina

Beste (5)(1)(2e)

Hierbij fax ik je de relevante stukken voor het overleg dat jij maandag as. hebt met de directie van Eternit. Het gaat om de volgende stukken:

1. gespreksnotitie voor overleg Eternit d.d. 12 december. In deze gespreksnotitie staan in hoofdlijnen de relevante zaken voor het overleg met Eternit weergegeven.
2. nota overleg Eternit waarbij verder ingegaan wordt op de doelstelling en de (juridische) achtergrond van het overleg met Eternit. Bij deze nota horen twee bijlagen te weten (1) een samenvatting en analyse van de juridische positie en (2) het advies van de Landsadvocaat.

Aan het overleg nemen vanuit Eternit deel (5)(1)(2e) (5)(1)(2e) (5)(1)(2e) en (5)(1)(2e) van het moederbedrijf te België). Het gesprek zal duren van 11.30 tot 12.30 uur ter plaatse van het ministerie van VROM. Voorafgaand aan het overleg zal gedurende 5 à 10 minuten voorbespreking met (5)(1)(2e) SAS), (5)(1)(2e) (LMV), (5)(1)(2e) (SAS) en (5)(1)(2e) Bodem+). Tijdens het vooroverleg zal in overleg met jou bepaald worden wie met jou zal aanschuiven bij het overleg met Eternit.

met vriendelijke groet

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

9/12



Op 12 december heeft u een gesprek met de directie van Eternit inzake de mesotheliomslachtoffers in relatie tot de milieublootstelling aan asbest. Hieronder volgt een korte notitie over hoe het gesprek ingezet kan worden.

### **Aanleiding Gesprek Eternit**

De aanleiding van het overleg is dat er de afgelopen twee jaar herhaaldelijk vragen zijn gesteld door de TK (met name de SP) over de aansprakelijkheid van Eternit voor:

- de kosten van sanering wijk de Hogenkamp (en eventuele andere "asbest-bodemsaneringen")
- de kosten voor sanering van de asbestwegen in Hof van Twente
- de kosten ten behoeve van de (milieu) mesotheliomslachtoffers

### **Doelstelling gesprek Eternit**

De doelstelling van het overleg is:

- Te bepalen wat de bereidheid is van Eternit om haar (maatschappelijke) verantwoordelijkheid te nemen.
- Het op basis daarvan duidelijkheid creëren van het vervolgtraject (financieel, procedureel, juridisch).

### **Gesprek Eternit Algemeen**

De volgende aandachtspunten zijn in algemene zin van belang:

- Geen nadruk op de juridische kant van de zaak maar op de menselijke, maatschappelijke (en politieke) kant van de zaak (mede gezien het feit dat er juridisch geen harde casus is).
- Aangeven dat de slachtofferproblematiek steeds breder erkend wordt door de rechtelijke macht in Nederland (eerst alleen werknemers, tegenwoordig ook afnemers van producten, in de toekomst mogelijk ook ten aanzien van het in het milieu brengen van asbest in bodem en op wegen en erfverhardingen).
- Indien Eternit niet bereid is haar (financiële) verantwoordelijkheid te nemen, u bereid bent om alle juridische stappen tegen Eternit te zetten die redelijkerwijze gezet kunnen worden.
- De resultaten van het overleg worden nog dit jaar aan de TK gerapporteerd. Derhalve is het van belang dat er concrete afspraken gemaakt worden.

### **Scenario's**

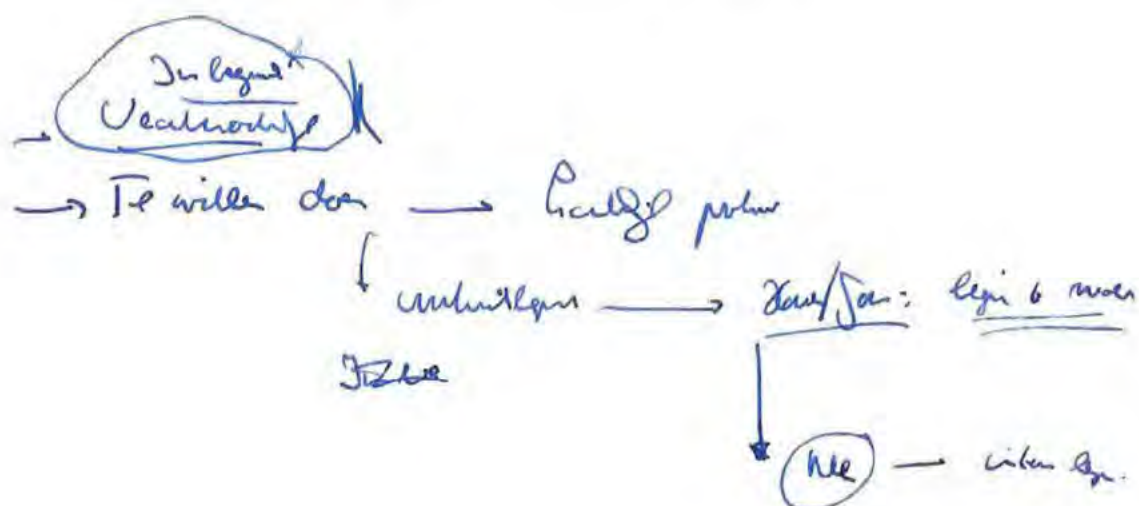
- Scenario 1 (het meest waarschijnlijke scenario) is dat Eternit aangeeft dat ze eventueel bereid zijn om (op onderdelen) haar verantwoordelijkheid te nemen maar dat daar nog nader over gedacht moet worden. Bij dit scenario aangeven wat de uiterste termijn is waarop wij duidelijkheid willen krijgen en

*Jaen Lark*

*Verantwoordelijk*

*Loge Plan  
(Comment)*

In de bespreking met het bedrijf Eternit is vastgesteld dat de problematiek van niet-beroepsgebonden slachtoffers van blootstelling aan asbest(vezels) om een landelijke aanpak en oplossing vraagt. Ik ben dan ook bereid om met de deelnemende partijen in het asbestinstituut te komen tot de instelling van een fonds dat voorschotten verstrekt aan niet-beroepsgebonden asbestslachtoffers. Tevens zal ik in overleg met het asbestinstituut een protocol vaststellen aan de hand waarvan een eventuele aanspraak vastgesteld kan worden. Vooruitlopend hierop is het bedrijf Eternit bereid op basis van een specifiek protocol een tegemoetkoming te verstrekken aan de niet-beroepsgebonden slachtoffers in de regio's Hof van Twente en Harderwijk, waarbij het ziektebeeld te relateren is aan de activiteiten van de asbestfabrieken in deze regio's.





Eternit Fabrieken B.V.

(5)(1)(2e)

Postbus 17  
7470 AA Goor

# Bodemsaneringsfonds

Datum  
29 december 2004

Kenmerk  
LMV/200413378

Uw brief  
14 december 2004

Geachte (5)(1)(2e)

De inhoud van uw brief van 14 december jongstleden is voor mij aanleiding om nader uiteen te zetten waarover de staatssecretaris van VROM met uw bedrijf en de daarmee in een groep verbonden maatschappijen wil overleggen. In uw brief spreekt u over een voorstel voor deelname aan een bodemsaneringsfonds. Maar dat is niet primair de invalshoek van de staatssecretaris voor het overleg.

In een algemeen overleg op 9 juni 2004 met de vaste kamercommissie voor VROM heeft de staatssecretaris in antwoord op gestelde vragen aangegeven met uw bedrijf in overleg te zullen treden over het nemen van verantwoordelijkheid voor het in het milieu brengen van asbestvezelhoudende producten. Bij die gelegenheid heeft de staatssecretaris ook aangegeven dat hij signalen had ontvangen van de zijde van Eternit dat men tot een gesprek bereid zou zijn en dat Eternit zelfs het initiatief daartoe zou willen nemen. Tijdens het door de gemeente Hof van Twente georganiseerde symposium op 5 april 2004 heb ik met onder andere (5)(1)(2e) hierover gesproken. Later is ook in gesprekken met wethouder Verbeek van de gemeente Hof van Twente die bereidheid bevestigd. Op 1 november 2004 heb ik op hun verzoek een onderhoud gehad met (5)(1)(2e). Dit onderhoud had ten doel de directie inzicht te geven in de onderwerpen die tijdens het gesprek aan de orde zouden kunnen komen. Bij die gelegenheid heb ik ook aangegeven welke ideeën er binnen het ministerie van VROM bestaan op het terrein van het vormgeven van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van ondernemingen en dan in het bijzonder voor historische bodemverontreinigingen. Ik heb dus slechts zo goed mogelijke informatie willen verstrekken en heb uw bedrijf geenszins een voorstel gedaan voor een mogelijke deelname aan een nog op te richten bodemsaneringsfonds. In dat opzicht beschouw ik uw afwijzing als volkomen helder maar ook prematuur.



Graag zou ik van u vernemen of Eternit Fabrieken B.V. alsnog het initiatief zou willen nemen voor het aangaan van het gesprek met de staatssecretaris of dat u er de voorkeur aan geeft een uitnodiging af te wachten.

Hoogachtend,

(5)(1)(2e)



# Eternit Fabrieken

svp deponeren  
ONTVANGEN - 2 FEB. 2005

Eternit Fabrieken B.V.  
Postbus 17  
7470 AA Goor  
Haven 12  
7471 LV Goor

Telefoon 0547 - 28 88 88  
Telefax 0547 - 28 87 77  
ABN-AMRO Bank nr. 42.23.57.391  
Omzetbelasting nr. NL004785204B01

**VROM**  
**Directoraat-Generaal Milieu**  
Directie Lokale Milieukwaliteit en Verkeer  
Sturing Bodemsaneringsoperatie  
Postbus 30945  
2500 GX Den Haag  
Interne postcode 635

Tav : (5)(1)(2e)

VROM / DGM			
zaak: 3109077	dess.		
handelingsnr.			
LMV 2005012008			
via	datum	kopie kennis.	medeb.
ter behand. aan: (5)(1)(2e)		dat. ontv.	
behandeld door: (5)(1)(2e)		datum: 30/1	n: (5)(1)(2e)

26 januari 2005  
AH/lg Ref. 42b

Geachte (5)(1)(2e)

Wij verwijzen naar uw schrijven van 29 december 2004.

In uw brief verwijst u naar het nemen van verantwoordelijkheid in het kader van het in het milieu brengen van asbestcementproducten.

Zoals reeds in ons schrijven van 14 december 2004 uiteengezet, is Eternit Fabrieken B.V., zijnde de vennootschap die zich in het verleden met o.m. de productie van asbestcementproducten heeft beziggehouden, te allen tijde van mening geweest dat haar ter zake van het feit dat asbestcementproducten en/of daaraan gerelateerde restproducten op sommige plaatsen in de bodem terecht zijn gekomen, geen aansprakelijkheid treft. En dit omdat, zo ter zake betrokkenheid van Eternit Fabrieken B.V. bij dat gegeven zou komen vast te staan, naar de destijds geldende maatstaven haar geen onzorgvuldig handelen of nalaten verweten kan worden. Dit standpunt huldigen wij nog steeds, niet in de laatste plaats omdat ook de Nederlandse rechter aldus ter zake van de in het verleden toegepaste uitgifte van asbestcementafval ook zo heeft geoordeeld.

Wij begrijpen dan ook niet goed uw vraag om verantwoordelijkheid te nemen voor een problematiek waarvoor wij niet aansprakelijk zijn.

Tot slot zouden wij graag aanstippen dat Eternit Fabrieken BV niet gekwalificeerd kan worden als een multinationale onderneming.

Wij vertrouwen erop u met het bovenstaande ons standpunt voldoende te hebben toegelicht. Indien u naar aanleiding van deze brief nader overleg wenselijk acht, zijn wij daartoe vanzelfsprekend bereid.

(5)(1)(2e) Neerhof 101

(5)(1)(2e)

Eternit Fabrieken BV

Gebouw Babylon  
Kantoren A  
Koningin Julianaplein 30  
2595 AA Den Haag

Postbus 11756  
2502 AT Den Haag  
telefoon (070) 515 30 00  
www.pelsrijcken.nl

Pels Rijcken  
& Droogleever  
Fortuijn advocaten  
en notarissen

S.v.p. deponeren

## Landsadvocaat

### ter informatie

Ministerie van Volkshuisvesting,  
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer  
Directoraat-Generaal Milieubeheer  
Directie Lokale Milieukwaliteit en Verkeer  
Sturing Bodemsaneringsoperatie

(5)(1)(2e)

onze ref. WB/IE/10004638  
uw ref. -  
inzake Staat / Eternit

(5)(1)(2e)

t (070)

(5)(1)(2e)

f (070)

(5)(1)(2e)

pelsrijcken.nl

21 september 2005

Geachte

(5)(1)(2e)

In vervolg op uw e-mailbericht van 20 september 2005 in bovengenoemd dossier, stuur ik hierbij – ter informatie en ter completering van uw dossier – een kopie van de brief die ik vandaag namens uw ministerie zond aan de Directie van de Eternit Fabrieken B.V. en Eternit B.V. (en de met Eternit Fabrieken B.V. en Eternit B.V. in een groep verbonden vennootschappen).

Van de reactie van de Directie houd ik u uiteraard op de hoogte.

Een kopie van deze brief, en bijlage, zond ik vandaag per gelijke post aan

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

Hoogachtend,  
de landsadvocaat,  
voor deze,

(5)(1)(2e)



**Aantekenen met bericht van ontvangst**

Aan de Directie van de Eternit Fabrieken B.V.  
en Eternit B.V. (en de met Eternit Fabrieken B.V.  
en Eternit B.V. in een groep verbonden vennootschappen)  
Postbus 17  
7470 AA GOOR

onze ref. WB/IE/10004638  
uw ref. -  
inzake Staat / Eternit

(5)(1)(2e)  
t (070 (5)(1)(2e)  
f (070 (5)(1)(2e) pelsrijcken.nl

21 september 2005

Geachte Directie,

Zoals u weet, heeft onderzoek uitgewezen dat de bodem in en rond Goor (gemeente Hof van Twente) op veel plaatsen (ernstig) is verontreinigd met – in het bijzonder – asbest. Meer bepaald noem ik u de nieuwbouwwijk "De Hogenkamp" in Goor.

Over de zojuist bedoelde verontreiniging hebben (5)(1)(2e) van uw vennootschappen op 1 november 2004 van gedachten gewisseld met (5)(1)(2e) van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (hierna ook: VROM). Een vervolgbespreking heeft helaas geen doorgang gevonden.

Mijn cliënt, de Staat der Nederlanden (Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer), stelt zich op het standpunt dat Eternit Fabrieken B.V., althans Eternit B.V., in het licht van het bepaalde in art. 75 Wet bodembescherming aansprakelijk kunnen worden gehouden voor de kosten die zijn gemoeid met het bodemonderzoek en de sanering van de bodemverontreiniging. Op basis van de voorhanden gegevens moet het er immers voor worden gehouden dat Eternit Fabrieken B.V., althans Eternit B.V., steeds op de hoogte zijn geweest van het gevaar van asbesthoudende (afval)stoffen, maar dat dit feit de genoemde vennootschap(pen) er niet van heeft weerhouden de bedoelde asbesthoudende (afval)stoffen in het verkeer te brengen. Het gevolg daarvan is dat deze asbesthoudende (afval)stoffen konden worden gebruikt voor – onder meer – het dempen van (kavel)sloten. Eternit Fabrieken B.V., althans Eternit B.V., hebben in die zin onrechtmatig gehandeld, hetgeen hen kan worden toegerekend.

De Staat heeft mij inmiddels bovengenoemd dossier ter hand gesteld met het verzoek zonodig in rechte stappen te ondernemen teneinde tot kostenverhaal in de zin van art. 75 Wet bodembescherming te komen. Mede met het oog op het feit dat een in dat kader te voeren gerechtelijke procedure ongetwijfeld complex en langdurig zal zijn, geeft de Staat er echter de voorkeur aan te bezien of wellicht door middel van overleg tussen het Ministerie van VROM en Eternit tot een oplossing kan worden gekomen. In die oplossing zou (de consequentie van) maatschappelijk verantwoord ondernemen door Eternit een belangrijke plaats moeten innemen. Ervan uitgaande dat ook Eternit er de voorkeur aan geeft een gerechtelijke procedure te vermijden, nodig ik u hierbij uit plaats en tijdstip te noemen waar en waarop bedoelde bespreking zou kunnen plaatsvinden.

Uw reactie op het bovenstaande zie ik graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief tegemoet. Wanneer die reactie niet wordt ontvangen, dan wel wanneer die reactie niet het voorstel voor een plaats en tijdstip voor een bespreking inhoudt, zal ik in overleg met de Staat die stappen zetten die in dit dossier aangewezen lijken.

Hoorachtend

(b)(1)(2e)



26/09 '05 15:03 FAX 31104042333

SIMMONS &amp; SIMMONS

001

## Simmons & Simmons

PO Box 190 3000 AD Weena 666 3012 CN Rotterdam  
T +31 (0)10 404 21 11 F +31 (0)10 404 23 33

Van (5)(1)(2e)  
DD +31 (0) (5)(1)(2e) F +31 (0)10 (5)(1)(2e)  
e-mail (5)(1)(2e)@simmons-simmons.com

Onze Ref 040/MK2/50...../L001  
Uw Ref

26 september 2005

(5)(1)(2e)

Pels Rijken & Droogleever Fortuijn  
Postbus 11750  
2502 AT DEN HAAG

Per telefax: 070 – 5153179

Geachte Confrère,

Eternit / Staat

Tot mij wendden zich Eternit Fabrieken B.V. alsmede Eternit B.V. met het verzoek voor beantwoording van Uw brief aan cliënten dd. 21 september 2005 zorg te dragen. U mag er daarbij van uit gaan dat ik in deze kwestie ook, voor zover zij er zijn, optreed voor de in de adressering van Uw brief dd. 21 september 2005 niet nader door U aangeduide vennootschappen, die met cliënten in een groep verbonden (zouden) zijn.

Cliënten menen dat het U en Uw kantoor niet vrij staat om de onderhavige kwestie voor de Staat der Nederlanden te behandelen. Gedragsregel 7 verzet zich daartegen.

Voor de goede orde wijs ik U erop dat Uw kantoorgenote, (5)(1)(2e) op dit moment voor Eternit Fabrieken B.V. twee procedures in behandeling heeft, welke aanhangig zijn bij de Hoge Raad. Ik wijs U er, voor zover nodig, ook op dat staatssecretaris Van Geel van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening & Milieubeheer (VROM) bij de beantwoording van Kamervragen van het Tweede Kamerlid Van Velzen (SP) nog eerder deze maand heeft geantwoord dat "ik (staatssecretaris-JWB), zodra de uitspraken in de thans aanhangige zaken bekend zijn en met Eternit geen minnelijke regeling mogelijk is, eventueel bereid ben een civiele procedure te starten". Eén van de aanhangige zaken waarop de staatssecretaris in voormeld citaat doelt, is de bij (5)(1)(2e) in derhalve bij Uw kantoor voor Eternit in behandeling zijnde kwestie Eternit/Nieborg-Horsting (ref (5)(1)(2e) 10018301).

In kwesties als de onderhavige is voor de beoordeling per heden van de gestelde onrechtmatigheid van toen steeds een discussiepunt wat 30 of meer jaar geleden de "State of the Art" was en welke kennis en wetenschap toen aan cliënte in redelijkheid zou kunnen worden toegedicht. Het zijn ook die discussies die spelen in de bij (5)(1)(2e) behandelende zaken.

Op grond van het bovenstaande menen cliënten (en ook ondergetekende) dat het U niet vrij staat om in deze kwestie voor de Staat der Nederlanden op te treden.

26/09 '05 15:04 FAX 31104042333

SIMMONS & SIMMONS

002

**Simmons & Simmons**

Simmons & Simmons

Gaarne ontvang ik Uw bevestiging dat U deze zienswijze deelt.

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)



Gebouw Babylon  
Kantoren A  
Koningin Julianaplein 30  
2595 AA Den Haag

Postbus 11756  
2502 AR Den Haag  
telefoon (070) 515 30 00  
www.pelsrijcken.nl

Pels Rijcken  
& Droogleever  
Fortuijn advocaten  
en notarissen

s.v.p. deponeren

20 okt. 2005

## Landsadvocaat

bezorgen en per fax: 070-3391281

Ministerie van Volkshuisvesting,  
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer  
Directoraat-Generaal Milieubeheer  
Directie Lokale Milieukwaliteit en Verkeer  
Sturing Bodemsaneringsoperatie

(5)(1)(2e)

VROM / DGM			
zaak	doss.		
handelingst.	3109077		
LMV 2005197266			
vis	datum	kopie keuzem.	medebel.
ter behand. aan:			dat. ontv.
bevestigd door:		datum	put
(5)(1)(2e)		8/12	(5)(1)(2e)

onze ref. WB/FM/10004638

uw ref. -

inzake Staat / Eternit

(5)(1)(2e)

t (070)

f (070)

(5)(1)(2e)

wth.braams@pelsrijcken.nl

dep 9/12/11

19 oktober 2005

Geachte

(5)(1)(2e)

Zoals met u op vrijdag 14 oktober 2005 telefonisch besproken op basis van het faxbericht dat ik u op 30 september 2005 zond, had ik inmiddels telefonisch contact met (5)(1)(2e) van Eternit, naar aanleiding van hetgeen hij mij in zijn faxbericht van 26 september 2005 schreef. In dat gesprek hield ik (5)(1)(2e) voor dat de discussie zich niet in de eerste plaats zou moeten richten op gedragsregel 7 van advocaten, maar op de uitnodiging voor een gesprek die in de brief die ik Eternit op 21 september 2005, is opgenomen.

Tegen de zojuist geschetste achtergrond zend ik u hierbij een kopie van het faxbericht dat ik zojuist ontving van (5)(1)(2e). Zoals u bij lezing zult kunnen constateren, geef (5)(1)(2e) aan dat zijn cliënte, Eternit Fabrieken B.V., bereid is een gesprek met uw Staatssecretaris aan te gaan. (5)(1)(2e) vraagt zich in dat verband tegen de achtergrond van de eerdergenoemde gedragsregel 7 af of bij die bespreking advocaten aanwezig zouden moeten zijn. Ik meen echter eerder van u te hebben begrepen dat dat niet de bedoeling is, zodat de problematiek omtrent gedragsregel 7 vooralsnog niet prominent is.

datum 19 oktober 2005  
onze ref. WB/FM/10004638

2/2

Ik neem aan dat u omtrent de bereidheid van Eternit om met uw Staatssecretaris in gesprek te treden nadere stappen zult ondernemen. Als u in dat verband nog bijstand van mij verwacht hoor ik dat graag van u.

Hoogachtend,  
de landsadvocaat,  
voor deze

(S)(1)(2e)

Landsadvocaat



## Simmons & Simmons

PO Box 190 3000 AD Weena 666 3012 CN Rotterdam  
T +31 (0)10 404 21 11 F +31 (0)10 404 23 33

Van (5)(1)(2e)  
DD +31 (0)10 (5)(1)(2e) + 31 (0)10 (5)(1)(2e)  
e-mail (5)(1)(2e) simmons-simmons.com

Onze Ref 040/AG10/50.001.333/F004  
Uw Ref WB/E/10004638

19 oktober 2005

Pels Rikken & Droogleeve Fortuijn

(5)(1)(2e)

Geachte Confrère,

**Eternit / Staat**

Ik kom terug op ons telefoongesprek van 13 oktober jl., waarin U aangaf dat U, na overleg met de Staat naar aanleiding van mijn fax van 26 september 2005 in deze kwestie, in ieder geval het arrest van de Hoge Raad inzake Eternit / Nieborg-Horsting (datum arrest 25 november a.s.) zou willen afwachten, voordat de zaak aan de zijde van de Staat een vervolg zou moeten krijgen.

Clïënter., die onverkort vasthouden aan hun mening dat het U en uw kantoor op grond van gedragsregel 7 niet vrij staat om deze zaak verder voor de Staat te behandelen, hebben mij naar aanleiding van Uw mededeling, dat in de tussentijd de uitnodiging van de Staat tot verder overleg onverkort van kracht blijft, medegedeeld dat Eternit Fabrieken B.V. bereid is om op het hoogste niveau haar standpunt nader toe te lichten. Dit zou dan, wat clïënte betreft, betekenen dat een nader onderhoud wordt afgesproken tussen de Staatssecretaris Van Geel van VROM en c (5)(1)(2e) (5)(1)(2e) Eternit Fabrieken B.V.

Gaarne verneem ik van U of de Staatssecretaris een dergelijk onderhoud op prijs stelt. Zo de Staatssecretaris op dit voorstel positief zou willen reageren, verneem ik gaarne wanneer een dergelijk gesprek zou schikken en of de Staatssecretaris zou menen, dat daarbij advocaten aanwezig zouden moeten zijn (dit ook in verband met het hierboven over gedragsregel 7 gestelde). Uw nadere berichten zie ik gaarne tegemoet.

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

de Minister van Ruimte en Milieu

5.1.2e

(5)(1)(2e)

Tel: (070)

Fax: (070)

(5)(1)(2e) minvrom.nl

nota

Interne reactie op brief SP aan Eternit

Datum

14 DEC. 2007

Kenmerk

SAS/IMA/2007126740

Afschrift aan auteur en archief

Delphi ID

Paraaf auteur

(5)(1)(2e)

Paraaf

hSN

(5)(1)(2e)

Paraaf

dSAS

(5)(1)(2e)

Paraaf

hSBO

(5)(1)(2e)

#### Doel van de nota

Hierbij ontvangt u op uw verzoek een reactie op de brief van Remi Poppe (SP) aan Eternit, die hij u in afschrift heeft aangeboden.

#### Geadviseerde beslissingen

N.v.t.

#### Politieke en bestuurlijke context

De SP zal dit onderwerp naar verwachting aan de orde stellen in het AO asbest van 13 februari a.s. VROM zit in principe op dezelfde lijn als de SP. In het dossier ter voorbereiding van het AO zal op dit onderwerp dieper worden ingegaan.

#### Intra- en interdepartementale afstemming

N.v.t.

#### Toelichting

De verantwoordelijkheid van Eternit voor de kosten van milieuvervuiling door asbest is een issue in verschillende onderdelen van het asbestdossier. In de eerste plaats speelt het een rol bij het verhalen van de kosten van de nieuwe slachtofferregeling op aansprakelijke partijen. Daarnaast is een vraag in hoeverre de saneringskosten van wegen en bodem en van een eventuele sanering van asbesthoudende materialen voor rekening van Eternit zouden moeten komen.

Paraaf (p)SG

de directeur/generaal Milieubeheer

(5)(1)(2e)





Voor wat betreft de immateriële schade van asbestslachtoffers voert VROM al enige tijd overleg met Eternit. Vooruitlopend op de landelijke regeling heeft Eternit voor een vrijwillig protocol voor de regio Goor gezorgd. Nu de regeling er is en het protocol afloopt, moeten nieuwe afspraken worden gemaakt. Het eerste gesprek hierover sinds de inwerkingtreding van de TNS-regeling (op 1 december jl.) wordt nu gepland. In de voorbereiding op het AO asbest wordt u over de voortgang geïnformeerd.

Voor wat betreft asbest in bodem en wegen is al eerder door de landsadvocaat beoordeeld dat het verhalen van kosten op Eternit op grond van de Wet bodembescherming erg moeilijk zal zijn. In de onderhandelingen met Eternit wordt dit wel in de lucht gehouden.

Verder spreekt Poppe over een terugroepplicht van Eternit voor asbesthoudende producten zoals (verweerde) dakplaten. Op dit punt heb ik de landsadvocaat gevraagd om een advies over de mogelijkheden om een sanering van dit soort producten voor rekening van Eternit te laten komen. In de voorbereiding op het AO asbest wordt u ook hierover nader geïnformeerd.

(5)(1)(2e)

Telefoon (070) (5)(1)(2e)  
Fax (070) (5)(1)(2e)  
@minvrom.nl

# verslag

Beknopt intern DGM verslag van het overleg DGM - Eternit (02/07/2008)

Datum bijeenkomst  
2 juli 2008

Aanvang en einde  
10:00 - 11:00

Locatie  
Den Haag

## Aanwezigen

(5)(1)(2e)

## Informatie-uitwisseling

- Eternit maakt zich zorgen. De asbestblootstelling kan op vele manieren en op vele plaatsen hebben plaatsgevonden. Slachtoffers weten het niet (meer) en zullen dus, vanwege de naamsbekendheid, naar verwachting te snel aan Eternit denken als (in)directe veroorzaker van hun ziekte. Eternit verwacht dat dus alleen Eternit in de 'picture' zal blijven en via productaansprakelijkheid een onevenredig groot deel voor zijn rekening krijgt.
- Eternit geeft aan dat het tijdelijke Eternit-protocol (dat per december 2005 is gestart) per december 2007 is gestopt. Een paar niet arbeidsgerelateerde mesotheliomslachtoffers (1 à 2 gevallen per jaar) hebben een vergelijkbare vergoeding gekregen van Eternit als de wel arbeidsgerelateerde slachtoffers.
- Eternit ziet dat met de TAS regeling (arbo slachtoffers) en de TNS regeling (milieu/product slachtoffers) van de overheid er een goede basis voor vergoeding aan asbestslachtoffers. Daarbij komt dan nog voor arbeidsgerelateerde slachtoffers in het algemeen een extra vergoeding door het bedrijfsleven (convenant overheid bedrijfsleven).
- Eternit geeft aan dat van de circa 420 mesotheliom slachtoffers (jaarlijks) er circa 300 te relateren zijn aan arbeidsomstandigheden in het verleden. Daarvan ontvangen circa 155 een schadevergoeding van bedrijven (circa 55.000 euro) en de overige 145 een schadevergoeding van de overheid (TAS regeling 17.000 euro). Circa 120 mesotheliomslachtoffers zijn te relateren aan asbest in milieu/producten (deze ontvangen van de overheid via de TNS regeling 17.000 euro).
- Eternit ziet een 'ongelijkheid' tussen de 155 en de 120+145=265 slachtoffers vwb schadevergoeding.
- Eternit vindt verhaal tav asbest in milieu/producten unfair. Milieu/productslachtoffers is een typisch NL discussie die nergens elders in de wereld wordt gevoerd. Juridisch zal het moeilijk zijn om verhaal te halen voor milieu/productslachtoffers.
- Volgens Eternit moet een brede oplossing voor de niet-beroepsgebonden asbestslachtoffers financieel haalbaar zijn. Voorbeeld: in België is het probleem verbreed naar **alle** bedrijven en daardoor is het per bedrijf te (financieel) te dragen; 0,01% opslag op een bepaalde werkgeverspremie. De uitgangssituatie





van een beroepsziektfonds bestaat in Nederland echter niet (bewuste keuze). Leden van VNO-NCW zijn zeer huiverig voor een dergelijke solidariteitsheffing / fondsvorming.

- Volgens Eternit ieder slachtoffer 55.000 euro ontvangen (265 personen, zie hierboven, x 55.000 = 15 miljoen per jaar. Te betalen door bedrijfsleven en overheid (elk 50%).
- DGM licht de totstandkoming van de TNS-regeling toe. Uit diverse gesprekken met VNO-NCW bleek geen bereidheid tot brede afspraken op enige manier over tegemoetkoming van niet beroepsgebonden asbestslachtoffers. Omwille van de snelheid, de slachtoffers langer laten wachten was geen optie, is toen besloten om van overheidswege "eenzijdig" tot een regeling over te gaan. Dit is de TNS regeling geworden, verbreed/veralgemeniseerd door de regeling niet alleen op milieuslachtoffers betrekking te laten hebben maar op alle niet-beroepsgebonden slachtoffers (dus ook zelfstandigen en mensen blootgesteld aan producten). In de TNS regeling is opgenomen de mogelijkheid tot kostenverhaal op aansprakelijke partijen, namens het slachtoffer.
- DGM geeft aan dat de kosten voor de overheid voor het opruimen van asbest en het geven van geld aan slachtoffers hoog zijn. De TK dringt aan op kostenverhaal. Dat is de politieke realiteit.
- Gevraagd wordt door de politiek om verhaal van 'recall' kosten (denk aan dakplaten), kosten sanering wegen, kosten sanering bodem, slachtoffervergoeding.
- DGM geeft voorts aan dat uit een gespreksronde onder de grootste oud-producenten van asbesthoudende producten bleek dat bij andere fabrieken geen asbestmilieuproblematiek, vergelijkbaar met Goor en Harderwijk, bestaat.
- DGM geeft aan dat de mogelijkheid tot kostenverhaal op aansprakelijke partijen, namens het slachtoffer onderdeel is van de TNS regeling maar dat slachtoffers gebaat zijn bij snellere oplossingen dan via de juridische route. VROM wil dan ook samen met het bedrijfsleven creatief zoeken naar degelijke, snelle en adequate oplossingen.
- DGM geeft aan dat de Belgische oplossing zoals voorgesteld door Eternit waarschijnlijk niet op grote steun in NL kan rekenen.
- DGM ziet momenteel meer in een fonds waaraan de aan asbest te relateren bedrijven naar rato meefinancieren (de top 100 asbestbedrijven). De overheid zou dan niet meer hoeven bij te springen voor de slachtoffers.

#### Conclusies / samenvatting stand van zaken

- Eternit zegt op verzoek van DGM ja tegen een vervolg op het vrijwillige Eternit-protocol, maar dan hooguit tot eind 2009 en in samenhang met de discussie over fondsvorming. Graag ziet Eternit een bredere afspraak met VNO-NCW over asbest. Het zou volgens Eternit een "gesloten" oplossing moeten zijn, die zorgt voor een einde aan de discussie en aan procedures. Eternit ziet het verhalen via de rechter liever niet i.v.m. de vrees dat een onevenredig groot deel op Eternit afkomt.
- DGM geeft Eternit mee om via VNO/NCW de andere 'asbest' bedrijven te benaderen over bovengenoemde gedachten om aldus alle geesten rijp te maken voor praktische, creatieve oplossingen die tot doel hebben een brede regeling te creëren.
- DGM geeft aan de Tweede Kamer middels de in procedure zijnde brief op de hoogte te stellen van de continuering van het tijdelijk Eternit-protocol. Over de formulering zal nog contact zijn (5)(1)(2e)

#### Afspraken

- DGM treedt n.a.v. het gesprek van vandaag, en na consultatie van de Minister, opnieuw in overleg met VNO-NCW, richtdatum augustus.
- VROM neemt het initiatief voor een vervolgafpraak met Eternit, richtdatum september.



Landsadvocaat

Pels Rijcken  
& Droogleever  
Fortuijn advocaten  
en notarissen

Postbus 11756 • 2502 AT Den Haag

s-GRAVENHAGE

TNT | post

17.06.13

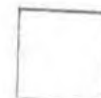
€ 00094 ct

Postbus 11756  
2502 AT

# PB 800363  
Nederland

GESCAND

18 JUNI 2013



GOBPP 2500EX906

New Babylon  
Bezuidenhoutseweg 57  
2594 AC Den Haag

Postbus 11756  
2502 AT Den Haag  
telefoon (070) 515 30 00  
www.pelsrijcken.nl

Pels Rijcken  
& Droogleevers  
Fortuijn *advocaten*  
*en notarissen*

## Landsadvocaat

Ministerie van Infrastructuur en Milieu  
Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken  
(5)(1)(2e)  
Postbus 20906  
2500 EX DEN HAAG

onze ref. WB/FD/10036289  
uw ref. bestelnr. 4500195163  
inzake Advies Staat der Nederlanden (IenM);  
procedure kostenverhaal asbestwegen  
Eternit

(5)(1)(2e)

t (070)  
f (070)

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

pelsrijcken.nl

17 juni 2013

*Te uwer kennisneming hierbij*

een afschrift van mijn brief van heden aan de

(5)(1)(2e)

Toegezonden door

S.1.2e

- HBJZ

Beste (5)(1)(2e)

Graag hoor ik jouw opmerkingen bij de concept-brief, in het bijzonder of hetgeen daarin is genoteerd voor jou 'werkbaar' is. Na verwerking van jouw opmerkingen, zal ik je de brief uiteraard in definitieve vorm toezenden.

5.1.21

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e) (5)(1)(2e) Pels Rijkken & Droogleevers Fortuin N.V. | Bezuidenhoutseweg 57 (New Babylon) | Postbus 11756, 2502 BT Den Haag | t +31 (0)70 (5)(1)(2e) +31 (0)70 (5)(1)(2e) | [p@pelsriicken.nl](mailto:p@pelsriicken.nl) | [www.pelsriicken.nl](http://www.pelsriicken.nl)

[illegible]

This message is solely intended for the addressee and may contain information that is confidential and legally privileged. If you are not the intended recipient please notify the sender immediately and delete this message. All our services are performed by Pels Rijkman & Broekmans. For the Republic of the Netherlands see referred to in Section 2:101 of the Dutch Civil Code between Pels Rijkman & Broekmans (Pels Rijkman & Broekmans B.V. and the court: Pels Rijkman & Broekmans Fortuna N.V.) is a public limited company that is based in The Hague and registered with the Chamber of Commerce's Handelsregister number 27233716. All services provided are subject to our general terms and conditions which include a limitation of liability clause and are deposited with the District Court of The Hague under number 4/2010. Our general terms and conditions can be found on our website [www.pelsrijck.nl](http://www.pelsrijck.nl)



(5)(1)(2e)

- HBJZ

**Van:** (5)(1)(2e) @pelsrijcken.nl  
**Verzonden:** dinsdag 2 september 2014 15:35  
**Aan:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**CC:** (5)(1)(2e) - DGMI; (5)(1)(2e) - DGMI; (5)(1)(2e)  
**Onderwerp:** Advies Staat der Nederlanden (Ministerie van Infrastructuur en Milieu /Kostenverhaal asbestwegen Eternit  
**Bijlagen:** advies lenM 20140902.pdf

Beste 5.1.2e

Zoals afgesproken ter gelegenheid van de bespreking van 22 juli 2014 stuur ik je, mede namens (5)(1)(2e) de definitieve versie van ons advies. Dit definitieve advies wordt vandaag ook per gewone post aan jou gestuurd.

Wanneer (5)(1)(2e) en ik nog kunnen helpen met de communicatie over de inhoud van dit advies, en het door de Staatssecretaris op grond daarvan ingenomen standpunt, horen wij dat graag.

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e) Pels Rijcken & Droogleevers Fortuijn N.V. | Bezuilenhoofseweg 57 (New Babylon) | Postbus 11756, 2502 AT  
 Den Haag |  
 t +31 (0)70 (5)(1)(2e) f +31 (0)7 (5)(1)(2e) (5)(1)(2e) @pelsrijcken.nl | www.pelsrijcken.nl

Dit bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Het bericht kan vertrouwelijke informatie bevatten waarvoor het beroepsgeheim van advocaat of notaris geldt. Als u dit bericht per abuis hebt ontvangen, wordt u verzocht het te vernietigen en de afzender te informeren. Alle werkzaamheden worden verricht op grond van een overeenkomst van opdracht als bedoeld in artikel 7:400 van het Burgerlijk Wetboek met de naamloze vennootschap Pels Rijcken & Droogleevers Fortuijn N.V., gevestigd te Den Haag en ingeschreven in het Handelsregister onder nr. 27283716. Op de overeenkomst zijn de algemene voorwaarden van toepassing, die zijn gedeponeerd ter griffie rechtbank Den Haag onder nr. 27/2013. Daarin is een aansprakelijkheidsbeperking opgenomen. De algemene voorwaarden zijn te raadplegen op [www.pelsrijcken.nl/algemene-voorwaarden](http://www.pelsrijcken.nl/algemene-voorwaarden) en worden op verzoek langs elektronische weg of op andere wijze kosteloos aan u toegezonden.

This message is solely intended for the addressee and may contain information that is confidential and legally privileged. If you are not the intended recipient please notify the sender immediately and delete this message. All our services are performed by virtue of an agreement for the supply of services as referred to in Section 7:400 of the Dutch Civil Code between Pels Rijcken & Droogleevers Fortuijn N.V. and the client. Pels Rijcken & Droogleevers Fortuijn N.V. is a public limited company that is based in The Hague and registered with the Chamber of Commerce Haglanden under number 27283716. All services provided are subject to our general terms and conditions which include a limitation of liability clause and are deposited with the District Court of The Hague under number 27/2013. Our general terms and conditions can be found on our website [www.pelsrijcken.nl/algemene-voorwaarden](http://www.pelsrijcken.nl/algemene-voorwaarden) and upon request we will provide you with a copy, free of charge.

(5)(1)(2e)

- HBJZ

**Van:** (5)(1)(2e) DGMI  
**Verzonden:** (5)(1)(2e) maandag 29 oktober 2012 14:32  
**Aan:** (5)(1)(2e) HBJZ (5)(1)(2e) - DGMI  
**CC:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Onderwerp:** RE: Advies Staat der Nederlanden (IenM)/Kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Dag (5)(1)(2e)

5.1.2i

Kan ik een voorbeeld daarvan krijgen, dan kunnen we bekijken of we zelf dit iets is voor de landsadvocaat. 5.1.2i (5)(1)(2e)  
maar we hebben niet afgesproken wie de verzending doet. Vanuit kostenoptiek kunnen we dat denk ik beter zelf doen.

(5)(1)(2e)

Directie Veiligheid en Risico's

(5)(1)(2e)

Ministerie van Infrastructuur en Milieu  
Plesmanweg 1-6, 2597 JG Den Haag  
Postadres: Postbus 30945, 2500 GX Den Haag  
Telefoon: +31 (5)(1)(2e)  
Email: (5)(1)(2e) minienm.nl

**Van:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Verzonden:** dinsdag 23 oktober 2012 18:52  
**Aan:** (5)(1)(2e) DGMI; (5)(1)(2e) DGMI  
**CC:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Onderwerp:** FW: Advies Staat der Nederlanden (IenM)/Kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Hallo (5)(1)(2e)

In verband met zorgverlof ben ik – ik gaf het ook al aan in mijn vorige mail – afwezig tot do. 1 november.

Ik heb ondertussen begrepen dat er twee dingen moeten gebeuren. Er moet een nieuwe offerte worden aangevraagd bij (5)(1)(2e) en er moet een nieuwe opdracht aan hem worden verstrekt.

Maar dan moet wel helder zijn wat de werkzaamheden voor hem zullen zijn in de periode 1 augustus 2012 tot (ja tot wanneer?). Ook moet helder zijn welk geldbedrag er nu nog openstaat van het bedrag genoemd in de eerste opdracht d.d. 30 maart 2012. Overigens is het nog maar de vraag of een (vervolg-)opdracht kan worden verleend met terugwerkende kracht tot 1 augustus 2012.

Zijn wij het erover eens dat aan de opdracht d.d. 30 maart 2012 is voldaan? Zijn de juridische mogelijkheden om tot kostenverhaal over te gaan nu voldoende verkend en als voldoende kansrijk aangemerkt? Of moet er nog een nader onderzoek volgen? Graag daarover een overleg zodra ik terugben.

Afhankelijk van het antwoord daarop kan ik, met hulp van onze (5)(1)(2e) – een verzoek voor een offerte aan (5)(1)(2e) voorleggen. En pas daarna kan de opdrachtbrief volgen.

Ik hoop na 1 november van jullie te horen!

Vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)



**Van:** (5)(1)(2e) - HBJZ

**Verzonden:** donderdag 18 oktober 2012 17:34

**Aan:** (5)(1)(2e) - DGMI

**Onderwerp:** RE: Advies Staat der Nederlanden (IenM)/Kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Hallo (5)(1)(2e)

Het spijt me dat ik je deze week niet meer heb gebeld. Volgende week ben ik maandag en dinsdag nog op kantoor, daarna heb ik verlof tot en met woensdag 31/10. Ik zal maandag a.s. proberen je te bellen!

Groeten

(5)(1)(2e)

**Van:** (5)(1)(2e) - DGMI

**Verzonden:** vrijdag 12 oktober 2012 8:26

**Aan:** (5)(1)(2e) - HBJZ

**Onderwerp:** RE: Advies Staat der Nederlanden (IenM)/Kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Dag (5)(1)(2e)

(5)(1)(2e) is thuis vanwege privéomstandigheden. Wij kunnen volgende week wel even overleggen over hoe verder. Bijv. maandag voor 11.00 uur of na 15.30 uur.

Groet (5)(1)(2e)

**Van:** (5)(1)(2e) - HBJZ

**Verzonden:** donderdag 11 oktober 2012 17:31

**Aan:** (5)(1)(2e) - DGMI

**CC:** (5)(1)(2e) - DGMI; (5)(1)(2e)

**Onderwerp:** RE: Advies Staat der Nederlanden (IenM)/Kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Dag (5)(1)(2e)

Kunnen we volgende week maandag of dinsdag even overleggen over onderstaande mail van (5)(1)(2e) Dan kan ik daarna een vervolgopdrachtbrief (laten) opstellen. (5)(1)(2e)

Vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

Ministerie van Infrastructuur en Milieu  
Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken  
Koningskade 4 | 2596 AA Den Haag | Kamer B06.39  
Postbus 20006 | 2500 EX Den Haag

T 070 (5)(1)(2e)

M 06 (5)(1)(2e)

E (5)(1)(2e) @minienm.nl

Werkdagen: maandag t/m donderdag

**Van:** (5)(1)(2e) @pelsrijcken.nl

**Verzonden:** donderdag 4 oktober 2012 17:32

**Aan:** (5)(1)(2e) - DGMI

**CC:** (5)(1)(2e) - DGMI

**Onderwerp:** Advies Staat der Nederlanden (IenM)/Kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Beste (5)(1)(2e)



5.1.2i

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

advocaat | Pels Rijcken & Droogleevers Fortuijn N.V. | Bezuidenhoutseweg 57 (New Babylon) | Postbus 11756, 2502 AT  
Den Haag | t +31 (0)70 (5)(1)(2e) | +31 (0)70 (5)(1)(2e) | [p@pelsrijcken.nl](mailto:p@pelsrijcken.nl) | [www.pelsrijcken.nl](http://www.pelsrijcken.nl)

Dit bericht is afgeleverd inclusief alle gegevens aan de geadresseerde. Het bericht kan vertrouwelijke informatie bevatten waarvan het beroepsgeheim van advocaat of notaris geldt. Als u dit bericht per abuis hebt ontvangen, wordt u verzocht het te vernietigen en de afzender te informeren. Alle werkzaamheden worden verricht op grond van een overeenkomst van opdracht als bedoeld in artikel 2:401 van het Burgerlijk Wetboek met de naamloze vennootschap Pels Rijcken & Droogleevers Fortuijn N.V., gevestigd te Den Haag en ingeschreven in het Handelsregister onder nr. 27281716. Op de overeenkomst zijn de algemene voorwaarden van toepassing, die zijn gedeponeerd bij griffie rechtbank Den Haag onder nr. 18.0135. Daarnaast is een aansprakelijkheidsverzekering afgesloten. De algemene voorwaarden zijn te raadplegen op [www.pelsrijcken.nl](http://www.pelsrijcken.nl) en worden op verzoek gratis elektronisch of op andere wijze kosteloos aan u toegezonden.

This message is solely intended for the addressee and may contain information that is confidential and legally privileged. If you are not the intended recipient please notify the sender immediately and delete this message. All our services are performed by virtue of an Agreement for the supply of services as referred to in Section 2:401 of the Dutch Civil Code between Pels Rijcken & Droogleevers Fortuijn N.V. and the client. Pels Rijcken & Droogleevers Fortuijn N.V. is a public limited company that is based in The Hague and registered with the Chamber of Commerce & Companies under number 27281716. All services provided are subject to our general terms and conditions which include a limitation of liability clause and are deposited with the District Court of The Hague under number 18/0135. Our general terms and conditions can be found on our website [www.pelsrijcken.nl](http://www.pelsrijcken.nl).



(5)(1)(2e)

- HBJZ

---

**Van:** (5)(1)(2e) DGMI  
**Verzonden:** maandag 15 december 2014 15:39  
**Aan:** (5)(1)(2e) DGMI; (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Onderwerp:** nota verhaalactie Eternit (2)  
**Bijlagen:** nota verhaalactie Eternit (2).docx

Dag (5)(1)(2e)

Bij deze enkele aanvullingen in de nota op basis van de mail van (5)(1)(2e) Zie jullie donderdag.

Groet (5)(1)(2e)



(5)(1)(2e)

- HBJZ

**Van:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Verzonden:** dinsdag 5 februari 2013 17:58  
**Aan:** (5)(1)(2e) DGMI  
**CC:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Onderwerp:** FW: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Dag (5)(1)(2e)

Ter info stuur ik mijn mailwisseling met (5)(1)(2e) aan je door. Daarin geeft (5)(1)(2e) heel duidelijk aan dat hij de beschikking moet hebben over concrete asbestdossiers. M.i. is dat in ieder geval het achtergrondmateriaal behorend bij de 49 kansrijke locaties uit het Geofoxrapport van 2 augustus 2012.

Volgens mij is de vraag waarover we (5)(1)(2e) op, jij en ik en evt (5)(1)(2e) ons di. 12/2 moeten buigen vooral feitelijk van aard: waar zijn die dossiers / waar is dat achtergrondmateriaal te vinden?? En daarbij maakt het niet uit of het gaat om papieren mappen, een dvd of een database, te vinden in Zwolle bij het Projectbureau sanering asbestwegen derde fase of in een archief op de Plesmanweg.

Ik zou het zeer op prijsstellen als het je lukt voor dinsdag al wat voorwerk te verrichten. Zoals: wat staat er op de dvd? Zijn daarop ook de beschikkingen te vinden inzake de sanering asbestwegen derde fase? Hoe verhoudt zich de dvd tot de complete database van het projectbureau in Zwolle?

Hopelijk kunnen we dinsdag een behoorlijke stap verder komen!

Groeten,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

Ministerie van Infrastructuur en Milieu  
Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken  
Koningkade 4 | 2596 AA Den Haag | Kamer B06.39  
Postbus 20906 | 2500 EX Den Haag  
T 070 (5)(1)(2e)  
BGG 070 (5)(1)(2e)  
M 06 (5)(1)(2e)  
E (5)(1)(2e) @miniaim.nl  
Werkdagen: maandag t/m donderdag

**Van:** (5)(1)(2e) [pelsrijcken.nl]  
**Verzonden:** woensdag 30 januari 2013 17:17  
**Aan:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Onderwerp:** RE: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Goedemiddag (5)(1)(2e)

Dank voor onderstaand bericht.

We zullen natuurlijk inderdaad, zoals je aangeeft, de beschikking moeten hebben over de concrete asbestdossiers. Alleen dan kunnen we die toetsen aan de criteria die ik in mijn concept-notitie van 12 oktober 2012 heb genoteerd, kunnen we een keuze maken welk dossier (of welke dossiers) we gaan aanpakken en in welk(e) dossier(s)

(5)(1)(2e)

Jouw nadere berichten zie ik, zoals gewoonlijk, met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

Pels Rijcken & Droogeleever Fortuijn N.V. | Bezuidenhuisweg 57 (New Batavica) | Postbus 11756, 2502 AT Den Haag | t +31 (0)70 (5)(1)(2e) | +31 (0)70 (5)(1)(2e) | [pelsrijcken.nl](mailto:pelsrijcken.nl) | [www.pelsrijcken.nl](http://www.pelsrijcken.nl)

**Van:** (5)(1)(2e) @minienm.nl

**Verzonden:** woensdag 30 januari 2013 16:51

**Aan:** (5)(1)(2e)

**Onderwerp:** FW: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Hallo (5)(1)(2e)

Vanmiddag heb ik het langverwachte overleg gehad met (5)(1)(2e). Helaas konden (5)(1)(2e) en (5)(1)(2e) haar opvolger voor het dossier Asbest Eternit) niet aanwezig zijn.

Al inventariserend (o.a. rapport Geofox d.d. 02.08.2012; conceptnotitie LA d.d. 12.10.2012; conceptofferte LA d.d. 16.11.2012) zijn we tot de conclusie gekomen dat we allereerst aan (5)(1)(2e) – hij is vanuit VROM zeer direct betrokken geweest bij de Saneringsregeling asbestwegen derde fase – willen vragen welke dossiers (welke achterliggende informatie) ten grondslag hebben gelegen aan het rapport van Geofox. Ook willen we van hem weten waar we die dossiers of die informatie kunnen vinden! Want volgens ons bevatten die dossiers of bevat die informatie het feitenmateriaal dat jij minimaal nodig hebt om een verhaalsactie van de Staat jegens Eternit te onderbouwen. Een en ander staat los van de vraag welke concrete dossiers we zullen selecteren.

Ik hoop dat de genoemde vraag op zeer korte termijn kan worden beantwoord. Daarna zal ik contact met je opnemen voor het afspreken van een overleg. Dan zullen we ook stilstaan bij de conceptofferte van 16.11.2012. Vooralsnog leidt die bij ons niet tot opmerkingen.

Wordt vervolgd!

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

**Van:** (5)(1)(2e) @pelsrijcken.nl

**Verzonden:** dinsdag 22 januari 2013 8:17

**Aan:** (5)(1)(2e) HBJZ

**Onderwerp:** RE: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Goedemorgen (5)(1)(2e)

Ik wacht weer even rustig af, en hoop dat je weer helemaal hersteld bent van de griep.

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e) @pelsrijcken.nl

**Van:** (5)(1)(2e) @minienm.nl

**Verzonden:** maandag 21 januari 2013 21:59

**Aan:** (5)(1)(2e)

**Onderwerp:** RE: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Da (5)(1)(2e)



We zijn druk bezig een overleg af te spreken, hopelijk lukt dat op di. 29/1 of woensdag 30/1. Ik begrijp je ongeduld, een en ander is helaas vertraagd door de griep die mij vorige week te pakken had.

Na het overleg met (5)(1)(2e) zal ik zo snel mogelijk contact met je opnemen.

Vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

**Van:** (5)(1)(2e) [pelsrijcken.nl]

**Verzonden:** maandag 21 januari 2013 15:35

**Aan:** (5)(1)(2e) BJJZ

**Onderwerp:** FW: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Goedemiddag (5)(1)(2e)

Heb je inmiddels al met (5)(1)(2e) en (5)(1)(2e) kunnen overleggen? Mijn handen jeuken om de geselecteerde dossiers te bestuderen, vooral ook omdat die studie er merke voor zal moeten dienen om verjaring te voorkomen.

Ik hoor graag van je.

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e) [pelsrijcken.nl]

**Van:** (5)(1)(2e)

**Verzonden:** maandag 17 december 2012 15:54

**Aan:** (5)(1)(2e) BJJZ

**Onderwerp:** RE: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Goedemiddag (5)(1)(2e)

Dank voor onderstaand tussentijds bericht. Ik wacht half januari jullie bevindingen af.

Ik wens jou ook mooie Kerstdagen en een heel gezellige jaarwisseling! Tot 2013!

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e) [pelsrijcken.nl]

**Van:** (5)(1)(2e) [minienm.nl]

**Verzonden:** maandag 17 december 2012 15:48

**Aan:** (5)(1)(2e)

**Onderwerp:** FW: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Dag (5)(1)(2e)

Zojuist heb ik met (5)(1)(2e) en 5.1.2e een afspraak gemaakt om op dinsdag 15 januari a.s. ons te buigen over jouw brief van 16 november jl. met de nieuwe offerte. Gelukkig laat de privésituatie van (5)(1)(2e) weer toe dat we de draad weer oppakken. Daarna hoor je zo snel mogelijk van ons.

Voor nu: goede feestdagen gewenst en tot ziens in het nieuwe jaar!



Vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

**Van:** (5)(1)(2e) @pelsrijcken.nl]

**Verzonden:** donderdag 22 november 2012 17:25

**Aan:** (5)(1)(2e) - HBJZ

**Onderwerp:** RE: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Beste (5)(1)(2e)

Dank voor onderstaand tussentijds bericht. Ik wacht jouw nadere berichten rustig af. Ik maak overigens van de gelegenheid gebruik om je te wijzen om een onvolkomenheid in mijn concept-brief. In noot 1 wordt het BTW-percentage van 20% genoemd. Dat moet natuurlijk 21% zijn.

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e) @pelsrijcken.nl

**Van:** (5)(1)(2e) @minienm.nl]

**Verzonden:** donderdag 22 november 2012 17:20

**Aan:** (5)(1)(2e)

**Onderwerp:** FW: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Beste (5)(1)(2e)

Dank voor toezending van je brief. Die wil ik graag eerst bespreken met o.a. (5)(1)(2e) voordat ik mijn reactie geef.

Omdat ik (5)(1)(2e) nog niet heb kunnen spreken en omdat ik volgende week alleen maandag op kantoor ben, verwacht ik mijn reactie op z'n vroegst pas op 4 of 5 december te kunnen geven. Ik houd je op de hoogte!

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

Ministerie van Infrastructuur en Milieu  
Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken  
Koningskade 4 | 2596 AA Den Haag | Kamer B06.39  
Postbus 20906 | 2500 EX Den Haag

T 070

BGG 870

M 066

E (5)(1)(2e) @minienm.nl

Werkdagen: maandag t/m donderdag

**Van:** (5)(1)(2e) @pelsrijcken.nl]

**Verzonden:** vrijdag 16 november 2012 15:19

**Aan:** (5)(1)(2e) - HBJZ

**Onderwerp:** Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Beste (5)(1)(2e)

In vervolg op ons telefoongesprek van gisterochtend stuur ik je in de bijlage het concept van de brief waarin ik je verzoek om een aanvullend budget ter zake van de inmiddels van mij gewenste werkzaamheden, alsmede het verschuiven van de einddatum van de opdracht van 1 augustus 2012 naar 1 juli 2013.

Graag hoor ik jouw opmerkingen bij de concept-brief, in het bijzonder of hetgeen daarin is genoteerd voor jou 'werkbaar' is. Na verwerking van jouw opmerkingen, zal ik je de brief uiteraard in definitieve vorm toezenden.

5.1.2i

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e) pelsrijcken.nl

Het bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde en kan vertrouwelijk of anderszins wettelijk beschermd zijn. Indien u niet de geadresseerde bent wordt u verzocht de afzender hiervan in kennis te stellen. Het bericht kan vertrouwelijk of anderszins wettelijk beschermd zijn. Indien u niet de geadresseerde bent wordt u verzocht de afzender hiervan in kennis te stellen. Het bericht kan vertrouwelijk of anderszins wettelijk beschermd zijn. Indien u niet de geadresseerde bent wordt u verzocht de afzender hiervan in kennis te stellen.

This message is solely intended for the addressee and may contain information that is confidential and/or legally privileged. If you are not the intended recipient please notify the sender immediately and delete this message. All our services are performed by virtue of an agreement for the supply of services as referred to in Section 7:409 of the Dutch Civil Code between Pels Rijcken & Droogbeek Fortuin B.V. and the client. It is Pels Rijcken & Droogbeek Fortuin B.V.'s policy to keep all information that is received in the course and registered with the Chamber of Commerce (KvK) under number 27253710. All services provided are subject to our general terms and conditions which include a limitation of liability clause and are described with the KvK number 27253710. Our general terms and conditions can be found at [www.pelsrijcken.nl](http://www.pelsrijcken.nl) and upon request we will provide you with a copy, free of charge.

[www.pelsrijcken.nl](http://www.pelsrijcken.nl)

[www.pelsrijcken.nl](http://www.pelsrijcken.nl)







(5)(1)(2e)

HBJZ

**Van:** (5)(1)(2e) DGMI  
**Verzonden:** maandag 28 januari 2013 14:09  
**Aan:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Onderwerp:** RE: Overleg Asbest Eternit

Hoi (5)(1)(2e)

Fijn dat je weer beter bent.

Jammer dat het zo mis ging. Te meer daar ik speciaal voor dit overleg de sneeuw had overwonnen! Ik was zo trots op mezelf ☺

Ik dacht dat ik mij al had afgemeld voor het overleg, want het moment waarop (5)(1)(2e) en jij allebei zouden kunnen, paste bij mij niet. Ik zit deze week heel lastig: woensdag zit ik de hele dag in overleg in Utrecht en dinsdagmiddag is het testen van LAVS.

Ik vind de afspraak ook niet in de agenda van (5)(1)(2e). Dus ik weet niet goed hoe het nu verder moet. Het is jammer als het nu weer een week doorschuift, want ook mijn handen jeuken...

Evengoed zal je voor het vervolg met (5)(1)(2e) en (5)(1)(2e) te maken krijgen. Ik zelf doe even een stapje terug op het asbestdossier. Als het past, schuif ik het volgende overleg nog even aan om het netjes over te dragen, maar daarna ben je bij (5)(1)(2e) en (5)(1)(2e) goede handen en moet ik mij op andere zaken concentreren.

Kortom, wat mij betreft spreek je het verder door met (5)(1)(2e) en als het past, schuif ik nog even aan, maar laat mij het overleg verder niet vertragen...

We zien elkaar.

Groet,

(5)(1)(2e)

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

DG Milieu en Internationaal

Directie Veiligheid en Risico's

070

06 (5)(1)(2e)

**Van:** (5)(1)(2e) HBJZ

**Verzonden:** maandag 21 januari 2013 21:44

**Aan:** (5)(1)(2e)

**Onderwerp:** FW: Overleg Asbest Eternit

**Urgentie:** Hoog

Dag (5)(1)(2e)

Mag ik nog even jullie aandacht voor onderstaand bericht?

(5)(1)(2e) heeft mij gevraagd hoever we zijn met ons voorbereidend overleg. Hij geeft aan dat 'zijn vingers jeuken' om met de geselecteerde dossiers aan de slag te gaan, ook gezien de dreigende verjaring.

Anders dan in onderstaande mail is aangegeven, kan ik op do 31/1 niet overleggen.

(5)(1)(2e) jij hebt al gemaaild dat je op di 29/1 en wo 30/1 op de aangegeven tijden beschikbaar bent.

(5)(1)(2e) zou jij mij op korte termijn kunnen laten weten of dat ook voor jou geldt? En heb je nog een voorkeur voor een bepaalde tijd? Ik hoor graag van je!

Groet,

(5)(1)(2e)

**Van:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Verzonden:** donderdag 17 januari 2013 15:08  
**Aan:** (5)(1)(2e) DGMI; (5)(1)(2e) - DGMI  
**Onderwerp:** Overleg Asbest Eternit

Hallo dames,

Helaas was ik geveld door de griep en kon ons overleg op 15 januari niet doorgaan. Ik ben vandaag weer begonnen en wil graag een nieuwe afspraak met jullie maken.

Ik zit nu met een behoorlijk aantal inhaalafspraken waardoor mijn agenda volgende week al volzit. Wel zou ik kunnen overleggen op di. 29/1 na 10.00 uur, wo. 30/1 tussen 11.00 en 16.30 uur en do. 31/1 de hele dag.

Willen jullie laten weten wat jullie voorkeur heeft? Ik hoor graag van jullie!

Groeten

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

Ministerie van Infrastructuur en Milieu  
Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken  
Koningskade 4 | 2596 AA Den Haag | Kamer B06.39  
Postbus 20906 | 2500 EX Den Haag  
T 070  
BGG 070 (5)(1)(2e)  
M 06-  
E (5)(1)(2e) [minienm.nl](mailto:minienm.nl)  
Werkdagen: maandag t/m donderdag





Staatssecretaris

Directoraat-Generaal  
Milieu en Internationaal  
Plesmanweg 1-6  
Den Haag  
Postbus 20901  
2500 EX Den Haag

Contactpersoon

T 070 - (5)(1)(2e)

Datum

3 december 2014

Kenmerk

# beslisnota

verhaal Eternit sanering particuliere asbestwegen

## Inleiding

In 2013 is de derde saneringsregeling asbestwegen afgesloten. Vanaf 2001 is ruim €150 miljoen geïnvesteerd en zijn ruim 3500 locaties gesaneerd.

De SP heeft meerdere malen vragen gesteld over de mogelijkheid om de kosten van de sanering van asbestwegen te verhalen op de producent van asbestplaten Eternit, laatstelijk bij Kamervragen van 19 augustus 2011 (2011Z16237). In het antwoord op deze Kamervragen van 7 oktober 2011, kenmerk 2011054650, heeft u gemeld dat u de mogelijkheid van verhaal nader zult laten onderzoeken. Inmiddels is een nader onderzoek door de LA afgerond met als conclusie dat de mogelijkheid van verhaal beperkt is en weinig kansrijk.

Het voorstel is om Eternit (en andere producenten van asbestproducten) niet aansprakelijk te stellen voor de kosten van de sanering van asbestwegen.

## Geadviseerd besluit

1. Eternit wordt niet aansprakelijk gesteld voor de kosten die IenM heeft gemaakt voor het saneren van asbestwegen.
2. De Tweede Kamer wordt hierover niet actief geïnformeerd.

## Argumentatie

5.1.2j

**Kader**

De rijksoverheid heeft ten tijde van de wettelijke regeling van de sanering van asbestwegen geen reden gezien voor een wettelijke verhaalsmogelijkheid richting de vervuiler, waarbij zowel de grondeigenaar als de afgever van het asbestafval als vervuiler kunnen worden beschouwd. Op Kamervragen over een mogelijke aansprakelijkstelling van Eternit voor de kosten van de sanering van asbestwegen is terughoudend gereageerd, omdat deze mede op basis van eerder advies van de Landsadvocaat als weinig kansrijk werd gezien.

**Krachtenveld, afstemming, financiële en juridische implicaties, communicatie**

*Krachtenveld* – Ga vervolgens in op de belangen van de belangrijkste spelers, en hoe die worden gediend of geschaad.

*Afstemming* – Vermeld gesprekspartners resultaten van eventueel overleg, zowel intra- en/of interdepartementaal (zoals in het ambtelijk voorportaal) als met andere partijen.

*Financiële implicaties* – Beschrijf de kosten, dekkingsmogelijkheden, en gevolgen voor de begroting. Vraag waar nodig advies en medeparaaf van de directie SSO.

*Juridische implicaties* – Vermeld opvallende juridische consequenties; geef altijd argumentatie voor nationale koppen; vraag waar nodig advies en medeparaaf van de directie HBZ.

*Omgevingswet* – Beschrijf eventuele raakvlakken met, en procedurele en/of inhoudelijke consequenties voor het traject van de Omgevingswet; vraag waar nodig advies en medeparaaf van de directie EB.

*Communicatie* – Bij onderwerpen van invloed op de beeldvorming van IenM in den brede: bepaal - altijd in overleg met de directie Communicatie - de inzet van communicatiemiddelen (e.g., nieuwsbericht, persbericht, evenement).

DE DIRECTEUR-GENERAAL MILIEU EN INTERNATIONAAL,





**Toelichting**

Deze informatie is niet nodig voor de besluitvorming en bevat, net als eventuele bijlagen, geen politiek gevoelige punten.

Ga hier beknopt in op achtergronden, onderbouwing van argumenten, krachtenvelden, analyses, verslagen, aanschouwelijke voorbeelden, inzicht in de tastbare en evalueerbare resultaten, et cetera.

Werk met heldere tussenkoppen zodat de bewindspersoon snel kan beslissen wat te lezen.

(5)(1)(2e)

- HBJZ

**Van:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Verzonden:** zaterdag 13 december 2014 18:43  
**Aan:** (5)(1)(2e) - DGMI; (5)(1)(2e) - DGMI  
**CC:** (5)(1)(2e) - BSK  
**Onderwerp:** FW: nota verhaalactie Eternit (2)  
**Bijlagen:** Advies LA Staat der Nederlanden (Ministerie van Infrastructuur en Milieu) / Kostenverhaal asbestwegen Eternit; nota verhaalactie Eternit (2).docx

Hallo (5)(1)(2e) en (5)(1)(2e)

Donderdag 18/12 hebben we overleg over de conceptnota verhaalsactie Eternit. De nu voorliggende versie vind ik nogal summier, ook in verhouding tot de complexe voorgeschiedenis, de politieke gevoeligheid en het omvangrijke advies van de Landsadvocaat. Ik wil graag met jullie van gedachten wisselen over het aanscherpen van de nota, wat betreft opbouw, terminologie en inhoud.

Tegen deze achtergrond vind ik het lastig om in de nu voorliggende versie een precies passende juridische passage over het LA-advies toe te voegen. Daarom stuur ik jullie mijn mail van 17/9 aan (5)(1)(2e) toe, zie bijlage. In deze mail zitten, denk ik, bruikbare passages die we in de nota kunnen overnemen. Dat moeten we donderdag a.s. maar even bespreken.

Groeten,

(5)(1)(2e)

(5)(1)

**Van:** (5)(1)(2e) - DGMI  
**Verzonden:** donderdag 11 december 2014 15:28  
**Aan:** (5)(1)(2e) - DGMI; (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Onderwerp:** nota verhaalactie Eternit (2)

Dag (5)(1)(2e)

Ik heb de laatste Kamervragen over de aansprakelijkstelling van Eternit erin verwerkt. Misschien kan (5)(1)(2e) ook nog wat aanvullen. Ik zal die Kamervragen doorsturen naar (5)(1)(2e)

Groet (5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

HBJZ

**Van:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Verzonden:** woensdag 17 september 2014 13:15  
**Aan:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**CC:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Onderwerp:** Advies LA Staat der Nederlanden (Ministerie van Infrastructuur en Milieu) / Kostenverhaal asbestwegen Eternit  
**Bijlagen:** Advies Staat der Nederlanden (Ministerie van Infrastructuur en Milieu)/Kostenverhaal asbestwegen Eternit

Beste (5)(1)(2e)

Op 2 september jl. heeft de LA (5)(1)(2e) mij het definitieve Advies Staat der Nederlanden (Ministerie van Infrastructuur en Milieu): Kostenverhaal asbestwegen Eternit toegestuurd. Het is een zeer doorwrocht en omvangrijk advies geworden, ik stuur het als bijlage mee.

Als opstapje voor het overleg dat we vanmiddag om 15.00 uur hebben, zet ik hieronder de belangrijkste conclusies uit het advies op een rij. Ook zal ik kort ingaan op te nemen vervolgstappen (samen met beleid) naar de Stas en naar de TK.

#### Wat vooraf ging

In maart 2012 heeft HBJZ de LA gevraagd 'een onderzoek te verrichten naar de juridische mogelijkheden die de Staat der Nederlanden (Ministerie van IenM) ten dienste staan om de door de Staat gemaakte kosten te verhalen ter zake van de sanering van asbestwegen overeenkomstig het Besluit Asbestwegen Milieubeheer, en de financiële tegemoetkoming van asbestslachtoffers overeenkomstig de Regeling Tegemoetkoming Niet-loondienst gerelateerde Slachtoffers van mesotheliom.' Het onderzoek is na overleg ingeperkt tot uitsluitend kostenverhaal sanering asbestwegen. De directie VenR heeft op dit onderzoek aangedrongen vanwege herhaalde verzoeken uit de TK om tot kostenverhaal jegens Eternit e.a. over te gaan.

5.1.2i



5.1.2f

Vraag

Kun jij je vinden in de hierboven geschetste lijn?

Vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

Ministerie van Infrastructuur en Milieu  
Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken  
Plesmanweg 1-6 | 2597 JG Den Haag  
Postbus 20901 | 2500 EX Den Haag  
T 070 -  
Bgg 070 -  
M 06 -  
E (5)(1)(2e) minienm.nl  
Werkdagen: maandag t/m donderdag

Vraag

(5)(1)(2e)

7/4/2014

(5)(1)(2e)

- HBJZ

**Van:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Verzonden:** maandag 7 april 2014 11:48  
**Aan:** (5)(1)(2e) - HBJZ; (5)(1)(2e) - DGMI; (5)(1)(2e)  
DGMI; (5)(1)(2e) - DGMI  
**CC:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Onderwerp:** RE: Arrest asbest Hof Mensenrechten

Allen,

Het lijkt me goed om de vraag van (5)(1)(2e) ook met (5)(1)(2e) te bespreken. Te meer omdat we toch binnenkort met (5)(1)(2e) moeten bespreken hoe kansrijk onze evt. kostenverhaalsactie Staat - Eternit nog is in het licht van de knellende verjaringsvragen die spelen bij het onderwerp asbestwegen.

⇒ Ik zal contact opnemen met (5)(1)(2e)

Groeten,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

Ministerie van Infrastructuur en Milieu  
Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken  
Plesmanweg 1-6 | 2597 JG Den Haag  
Postbus 20901 | 2500 EX Den Haag  
T 070 (5)(1)(2e)  
Bgg 070 (5)(1)(2e)  
M 06 (5)(1)(2e)  
E (5)(1)(2e) [miniem.nl](mailto:miniem.nl)  
Werkdagen: maandag t/m donderdag

**Van:** (5)(1)(2e) - DGMI  
**Verzonden:** maandag 7 april 2014 10:07  
**Aan:** (5)(1)(2e) - DGMI; (5)(1)(2e) - DGMI  
**CC:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Onderwerp:** RE: Arrest asbest Hof Mensenrechten

Gaat zoals ik het zie om breder dan asbestwegen. In de pers nu staat centraal dat einde komt aan "de beruchte verjaringstermijn". Lijkt mij vooral te spelen in relatie werkgever - werknemer, maar wellicht ook toepasbaar op gebouweigenaar, producent, TEN/TAS, ...

Mijn vraag is dus eigenlijk over welke verjaringstermijn het hier gaat en of en waar die in NL tot nu toe gehanteerd wordt.

Kunnen wij zeggen dat NL al zonder dit arrest zo ver was?

Groet, (5)(1)(2e)

**Van:** (5)(1)(2e) - DGMI  
**Verzonden:** maandag 7 april 2014 9:53  
**Aan:** (5)(1)(2e) - DGMI; (5)(1)(2e) - DGMI  
**CC:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Onderwerp:** RE: Arrest asbest Hof Mensenrechten

Ik denk ook dat dit voor ons geen consequenties heeft. Bij wegen speelt wat betreft verjaring vooral de vraag wanneer we wisten dat de wegen gevaarlijk waren.

(5)(1)(2e) had jij daarover nog contact met (5)(1)(2e) gehad?



Groeten, (5)(1)(2e)

-----Original Message-----

From: (5)(1)(2e) DGMI

Sent: Monday, April 07, 2014 09:36 AM W. Europe Standard Time

To: (5)(1)(2e) - DGMI; (5)(1)(2e) - DGMI

Cc: (5)(1)(2e) - HBJZ

Subject: RE: Arrest asbest Hof Mensenrechten

Dag (5)(1)(2e)

Onze LA zegt steeds dat asbestslachtoffers en verjaring iets anders is dan onze schade van de sanering van wegen en verjaring en op zich klopt dat wel. Ik denk niet dat het voor ons iets uitmaakt.

Groet (5)(1)(2e)

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: (5)(1)(2e) DGMI

Verzonden: maandag 7 april 2014 8:59

Aan: (5)(1)(2e) DGMI; (5)(1)(2e) - DGMI

Onderwerp: Arrest asbest Hof Mensenrechten

<http://www6.lexisnexis.com/publisher/EndUser?Action=UserDisplayFullDocument&orgId=102822&topicId=222330013&docId=12098952239&isRss=true&Fmt=4&md5=r7a9bac5df88488fa3db8eb790de81cf&sendDate=20140407>

Ha (5)(1)(2e)

Zie link. Zouden jullie met enige spoed kunnen (laten) nagaan wat dit arrest in NL kan betekenen?

Groet, (5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

HBJZ

Van: (5)(1)(2e) HBJZ  
Verzonden: donderdag 20 maart 2014 18:52  
Aan: (5)(1)(2e) - DGMI; (5)(1)(2e) - DGMI  
CC: (5)(1)(2e) - HBJZ  
Onderwerp: Kosterverhaal Eternit: stand van zaken?

Hallo (5)(1)(2e)

Gister werd ik gebeld door (5)(1)(2e) met de vraag hoever wij zijn gevorderd met onze acties naar aanleiding van de bijeenkomst van 5 februari jl. over een eventuele kostenverhaalsactie jegens Eternit. Eerlijk gezegd moest ik hem het antwoord schuldig blijven.

Voor zover ik kon nagaan, liggen deze acties op ons bordje:

- (5)(1)(2e) zal een link naar een onderzoeksrapport van ongeveer tien jaar geleden doorsturen (rapport Burdorf).
- (5)(1)(2e) zal contact met DLG opnemen, o.a. over feiten in concrete casusposities. Is van belang voor mogelijke stuiting van de verjaring. (5)(1)(2e) zal het conceptadvies van de LA naar DLG sturen.

Willen jullie mij – en zo mogelijk ook (5)(1)(2e) – van de voortgang op de hoogte stellen?? Dat zal dan mede bepalend zijn voor de vraag op welke termijn we een nieuw overleg met (5)(1)(2e) kunnen plannen. Het is m.i. van belang zo snel mogelijk duidelijkheid over een 'pleitbare' casus te krijgen, ook met het oog op de verjarings- en stuitingsvragen die we hebben geïnventariseerd.

Groeten,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

Ministerie van Infrastructuur en Milieu  
Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken  
Plesmanweg 1-6 | 2597 JG Den Haag  
Postbus 20901 | 2500 EX Den Haag  
T 070  
Bgg 070 (5)(1)(2e)  
M 06  
E (5)(1)(2e) [omnienm.nl](mailto:omnienm.nl)  
Werkdagen, maandag t/m donderdag

(5)(1)(2e)

10/7/14 (5)(1)(2e) - is gedaan  
- DLG geen concrete plannen om kosten op Eternit te verhalen.  
- Nu eerst bepalen welke verjarings- en stuitingsposities.  
- pas dan: concrete casusposities.

29/5/13: into

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

heeft brief op 29/5/13

indertehend  
- kopie → CC.

(5)(1)(2e)

HBJZ

**Van:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Verzonden:** woensdag 29 mei 2013 13:27  
**Aan:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**CC:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Onderwerp:** RE: Feitenrelaas aanvullende opdracht Eternit

- NB: pasieft boren aan p. 2 ten onrechte opgenomen.

29/5/13.

(5)(1)(2e)

geen actie → 5.1.2e meer nodig.

Mij lijkt dat die brief MORGEN bij 5.1.2e moet liggen. Vrijdag is het gesprek met V&R dan moet ie wel kunnen zeggen dat die opdracht eindelijk weg is.  
Moet ik nog gaan bellen met SSO??

**Van:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Verzonden:** woensdag 29 mei 2013 12:02  
**Aan:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Onderwerp:** FW: Feitenrelaas aanvullende opdracht Eternit

(5)(1)(2e)

Met het oog op het klantgesprek van 5.1.2e met (5)(1)(2e) stuur ik je onderstaande mail van (5)(1)(2e) door. Die spreekt, denk ik, voor zich.

Ook al loopt het proces extreem traag, er is ook goed nieuws. (5)(1)(2e) heeft van SSO vernomen dat de concept-opdrachtbrief zeer binnenkort aan 5.1.2e ter ondertekening zal worden voorgelegd....

Gister heb ik nog even gebeld met de (5)(1)(2e) en hem zo ongeveer een excuus aangeboden voor de wel erg trage gang van zaken.

Groet,

(5)(1)(2e)

**Van:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Verzonden:** woensdag 29 mei 2013 11:13  
**Aan:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Onderwerp:** FW: Feitenrelaas aanvullende opdracht Eternit

Hai (5)(1)(2e)

Ik heb de mail niet aan jou, maar namens jou verstuurd ... Knap, hè?

Bij deze alsnog ook aan jou!

Groet,

(5)(1)(2e)

**Van:** (5)(1)(2e) HBJZ Namens (5)(1)(2e) HBJZ  
**Verzonden:** dinsdag 28 mei 2013 17:10  
**Aan:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Onderwerp:** Feitenrelaas aanvullende opdracht Eternit

Hai (5)(1)(2e)

Naar aanleiding van je verzoek stuur ik je een korte samenvatting van het verloop van deze aanvullende opdracht.

Groet,

(5)(1)(2e)



Data aanvullende opdracht inz Eternit:

26 maart 2013: mail van SSO-F&I aan (5)(1)(2e) met opdrachtbrief en verzoek om te verifiëren voordat de brief naar de gemandateerde wordt gestuurd.

15 april 2013: reactie van (5)(1)(2e) op mail van 26 maart: "bij de adressering moet (5)(1)(2e) worden opgenomen".

25 april 2013: (5)(1)(2e) vraagt bij Servicedesk SSO/F&I naar de verblijfplaats van de opdrachtbrief. Antwoord: heeft sinds 26/3 de status: naar dienst ter ondertekening.

Blijkbaar is de reactie van (5)(1)(2e) dd 15-4-2013 niet verwerkt.

25 of 26 apr 2013: opdrachtbrief door (5)(1)(2e) opgevraagd via Servicedesk SSO/F&I en ter ondertekening aan (5)(1)(2e) voorgelegd.

26 april 2013: (5)(1)(2e) heeft per mail aan Servicedesk SSO/F&I gevraagd om de opdrachtbrief aan te passen n.a.v. de opmerkingen van (5)(1)(2e).

17 mei 2013: Mail van SSO-F&I aan (5)(1)(2e) en (5)(1)(2e) met aangepaste opdrachtbrief. SSO/F&I verzoekt akkoord te geven voor de aangepaste tekst. Na akkoord kan brief aan gemandateerde worden gestuurd.

27 mei 2013: (5)(1)(2e) heeft SSO-F&I bericht gestuurd dat aangepaste tekst akkoord is.

(5)(1)(2e)

HBJZ

**Van:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Verzonden:** donderdag 14 februari 2013 17:46  
**Aan:** (5)(1)(2e) - HBJZ; (5)(1)(2e) HBJZ; (5)(1)(2e)  
**Onderwerp:** RE: Dossier Asbest Eternit

Hallo (5)(1)(2e) en (5)(1)(2e)

Gelukkig kan ik nu enige voortgang melden in het dossier Asbest Eternit (kostenverhaal sanering asbestwegen Twente).

De Landsadvocaat heeft vorig jaar een aantal juridische criteria opgesteld waaraan een kostenverhaalsactie van de staat tegen Eternit moet voldoen. Ook zijn in het zogenoemde Geofoxrapport 49 locaties geïnventariseerd die bij zo'n actie kunnen worden betrokken. Wat nog ontbrak was een reeks concrete asbestdossiers die aan de juridische criteria kunnen worden getoetst. Enige tijd bestond zelfs de vrees dat dergelijke dossiers bij TenM niet voorhanden waren.

Maar ondertussen is er een DVD beschikbaar met achtergrondmateriaal waaruit concrete asbestdossiers kunnen worden gedestilleerd. Die DVD, behorend bij het Geofoxrapport, heb ik, samen met de betrokken collega's van Veiligheid en Risico's ingezien. Volgende week donderdag volgt een demonstratie in het bijzijn van de Landsadvocaat. Dan zal ook nog een extra overzicht van gemaakte kosten per saneringslocatie beschikbaar zijn. Die saneringen zijn uitgevoerd in het kader van de Saneringsregeling asbestwegen, derde fase, van voormalig VROM.

Wanneer de Landsadvocaat aangeeft dat het voorhanden materiaal (in uitgeprinte vorm) voldoende bruikbaar is, zullen we een keuze moeten maken welke dossiers in de verhaalsactie worden betrokken en in welke dossiers voorsnog alleen de verjaring wordt gestuit.

In het geval we volgende week besluiten om de verhaalsactie door te zetten – en daar ziet het nu wel naar uit – zal ook een vervolgopdrachtbrief voor de Landsadvocaat moeten worden opgesteld. De conceptofferte van de Landsadvocaat en het memo van (5)(1)(2e) van 19 december 2012 liggen al op de plank.

Ik houd jullie van de voortgang op de hoogte.

Vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

Ministerie van Infrastructuur en Milieu  
Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken  
Koningskade 4 | 2596 AA Den Haag | Kamer B06.39  
Postbus 20906 | 2500 EX Den Haag  
T 070 (5)(1)(2e)  
BGG 070 (5)(1)(2e)  
M 06 (5)(1)(2e)  
E (5)(1)(2e) @minienm.nl  
Werkdagen: maandag t/m donderdag

**Van:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Verzonden:** woensdag 6 februari 2013 16:39  
**Aan:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**CC:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Onderwerp:** RE: Dossier Asbest Eternit

(5)(1)(2e)

Hoe staat het met dit dossier?

(5)(1)(2e)

**Van:** (5)(1)(2e) HBJZ

**Verzonden:** donderdag 17 januari 2013 15:02

**Aan:** (5)(1)(2e) - HBJZ; (5)(1)(2e) HBJZ; (5)(1)(2e) HBJZ

**Onderwerp:** Dossier Asbest Eternit

Hallo (5)(1)(2e) en (5)(1)(2e)

Onlangs beloofde ik jullie een terugkoppeling van het overleg over het dossier Asbest Eternit dat ik op 15 januari zou hebben. Maar helaas, ik was geveld door de griep. Er wordt nu druk gezocht naar een nieuwe datum. Zodra ik meer info heb, praat ik jullie bij!

Vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

Ministerie van Infrastructuur en Milieu  
Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken  
Koningskade 4 | 2596 AA Den Haag | Kamer B06.39  
Postbus 20906 | 2500 EX Den Haag  
T 070  
BGG 070 (5)(1)(2e)  
M 06 -  
E (5)(1)(2e) [inienm.nl](mailto:inienm.nl)  
Werkdagen: maandag t/m donderdag



(5)(1)(2e)

- HBJZ

**Van:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Verzonden:** donderdag 7 februari 2013 10:26  
**Aan:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Onderwerp:** FW: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

**Van:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Verzonden:** woensdag 6 februari 2013 17:15  
**Aan:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Onderwerp:** RE: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Heel graag. Het is tenslotte (5)(1)(2e) die (5)(1)(2e) en verzoek stuurt tempo te maken, maar het lijkt er op dat DGMI op "het bewijsmateriaal" zit. Het ziet er in ieder geval allemaal niet zo flitsend uit en dat lijkt mij op dit moment niet echt handig. Anders (5)(1)(2e) nog maar even bellen?

5.1.2e

**Van:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Verzonden:** woensdag 6 februari 2013 16:59  
**Aan:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Onderwerp:** FW: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Zie hieronder. Volgende week zal ik de trage voortgang op dit dossier bij (5.1.2e) aankaarten.  
Groet,

(5)(1)(2e)

**Van:** (5)(1)(2e) - HBJZ  
**Verzonden:** dinsdag 5 februari 2013 17:58  
**Aan:** (5)(1)(2e) DGMI  
**CC:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Onderwerp:** FW: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Dag (5)(1)(2e)

Ter info stuur ik mijn mailwisseling met (5)(1)(2e) aan je door. Daarin geeft (5.1.2e) heel duidelijk aan dat hij de beschikking moet hebben over concrete asbestdossiers. M.i. is dat in ieder geval het achtergrondmateriaal behorend bij de 49 kansrijke locaties uit het Geofoxrapport van 2 augustus 2012.

Volgens mij is de vraag waarover we (5)(1)(2e) jij en ik en evt. (5)(1)(2e) ons di. 12/2 moeten buigen vooral feitelijk van aard: waar zijn die dossiers / waar is dat achtergrondmateriaal te vinden?? En daarbij maakt het niet uit of het gaat om papieren mappen, een dvd of een database, te vinden in Zwolle bij het Projectbureau sanering asbestwegen derde fase of in een archief op de Plesmanweg.

Ik zou het zeer op prijsstellen als het je lukt voor dinsdag al wat voorwerk te verrichten. Zoals: wat staat er op de dvd? Zijn daarop ook de beschikkingen te vinden inzake de sanering asbestwegen derde fase? Hoe verhoudt zich de dvd tot de complete database van het projectbureau in Zwolle?

Hopelijk kunnen we dinsdag een behoorlijke stap verder komen!

Groeten,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

Ministerie van Infrastructuur en Milieu  
Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken  
Koringskade 4 | 2596 AA Den Haag | Kamer B06.39  
Postbus 20908 | 2500 EX Den Haag  
T 070 (5)(1)(2e)  
BGG 070 (5)(1)(2e)  
M 06 - (5)(1)(2e)  
E (5)(1)(2e)@minienm.nl  
Werkdagen: maandag t/m donderdag

**Van:** (5)(1)(2e)@belsrijcken.nl

**Verzonden:** woensdag 30 januari 2013 17:17

**Aan:** (5)(1)(2e) - HBJZ

**Onderwerp:** RE: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Goedemiddag (5)(1)(2e)

Dank voor onderstaand bericht.

We zullen natuurlijk inderdaad, zoals je aangeeft, de beschikking moeten hebben over de concrete asbestdossiers. Alleen dan kunnen we die toetsen aan de criteria die ik in mijn concept-notitie van 12 oktober 2012 heb genoteerd, kunnen we een keuze maken welk dossier (of welke dossiers) we gaan aanpakken en in welk(e) dossier(s) voortsnog alleen de verjaring wordt gestuit.

Jouw nadere berichten zie ik, zoals gewoonlijk, met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

Pels Rijken & Droogheever Fortuijn B.V. | Binnendieftsweg 57 (New Babylon) | Postbus 1 | 2901 AT Den Haag | T +31 (0)79 (5)(1)(2e) +31 (0)79 (5)(1)(2e)@pelsrijcken.nl | www.pelsrijcken.nl

**Van:** (5)(1)(2e)@minienm.nl

**Verzonden:** woensdag 30 januari 2013 16:51

**Aan:** (5)(1)(2e)

**Onderwerp:** FW: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Hallo (5)(1)(2e)

Vanmiddag heb ik het langverwachte overleg gehad met (5)(1)(2e) Heiaas konden (5)(1)(2e) (5)(1)(2e) (haar opvolger voor het dossier Asbest Eternit) niet aanwezig zijn.

Al inventariserend (o.a. rapport Geofox d.d. 02.08.2012; conceptnotitie LA d.d. 12.10.2012; conceptofferte LA d.d. 16.11.2012) zijn we tot de conclusie gekomen dat we allereerst aan (5)(1)(2e) (5)(1)(2e) - hij is vanuit VROM zeer direct betrokken geweest bij de Saneringsregeling asbestwegen derde fase - willen vragen welke dossiers (welke achterliggende informatie) ten grondslag hebben gelegen aan het rapport van Geofox. Ook willen we van hem weten waar we die dossiers of die informatie kunnen vinden! Want volgens ons bevatten die dossiers of bevat die informatie het feitenmateriaal dat jij minimaal nodig hebt om een verhaalsactie van de Staat jegens Eternit te onderbouwen. Een en ander staat los van de vraag welke concrete dossiers we zullen selecteren.

Ik hoop dat de genoemde vraag op zeer korte termijn kan worden beantwoord. Daarna zal ik contact met je opnemen voor het afspreken van een overleg. Dan zullen we ook stilstaani bij de conceptofferte van 16.11.2012. Voortsnog leidt die bij ons niet tot opmerkingen.

Wordt vervolgd!

Met vriendelijke groet,



(5)(1)(2e)

**Van:** (5)(1)(2e) [pelsrijcken.nl]

**Verzonden:** dinsdag 22 januari 2013 8:17

**Aan:** (5)(1)(2e) HBJZ

**Onderwerp:** RE: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Goedemorgen (5)(1)(2e)

Ik wacht weer even rustig af, en hoop dat je weer helemaal hersteld bent van de griep.

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e) [pelsrijcken.nl]

**Van:** (5)(1)(2e) HBJZ [ (5)(1)(2e) minienm.nl]

**Verzonden:** maandag 21 januari 2013 21:59

**Aan:** (5)(1)(2e)

**Onderwerp:** RE: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Dag (5)(1)(2e)

We zijn druk bezig een overleg af te spreken, hopelijk lukt dat op di. 29/1 of woensdag 30/1. Ik begrijp je ongeduld, een en ander is helaas vertraagd door de griep die mij vorige week te pakken had.

Na het overleg met (5)(1)(2e) zal ik zo snel mogelijk contact met je opnemen.

Vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

**Van:** (5)(1)(2e) [pelsrijcken.nl]

**Verzonden:** maandag 21 januari 2013 15:35

**Aan:** (5)(1)(2e) HBJZ

**Onderwerp:** FW: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Goedemiddag (5)(1)(2e)

Heb je inmiddels al met (5)(1)(2e) kunnen overleggen? Mijn handen jeuken om de geselecteerde dossiers te bestuderen, vooral ook omdat die studie er mede voor zal moeten dienen om verjaring te voorkomen.

Ik hoor graag van je.

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e) [pelsrijcken.nl]

**Van:** (5)(1)(2e)

**Verzonden:** maandag 17 december 2012 15:54

**Aan:** (5)(1)(2e) HBJZ

**Onderwerp:** RE: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers



Goedemiddag (5)(1)(2e)

Dank voor onderstaand tussentijds bericht. Ik wacht half januari jullie bevindingen af.

Ik wens jou ook mooie Kerstdagen en een heel gezellige jaarwisseling! Tot 2013!

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

22.12.2012

22.12.2012

22.12.2012

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

pelsrijcken.nl

**Van:** (5)(1)(2e) @minienm.nl

**Verzonden:** maandag 17 december 2012 15:48

**Aan:** (5)(1)(2e)

**Onderwerp:** FW: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Dag (5)(1)(2e)

Zojuist heb ik met (5)(1)(2e) een afspraak gemaakt om op dinsdag 15 januari a.s. ons te buigen over jouw brief van 16 november jl. met de nieuwe offerte. Gelukkig laat de privésituatie van (5)(1)(2e) weer toe dat we de draad weer oppakken. Daarna hoor je zo snel mogelijk van ons.

Voor nu: goede feestdagen gewenst en tot ziens in het nieuwe jaar!

Vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

**Van:** (5)(1)(2e) pelsrijcken.nl

**Verzonden:** donderdag 22 november 2012 17:25

**Aan:** (5)(1)(2e) - HBJZ

**Onderwerp:** RE: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Beste (5)(1)(2e)

Dank voor onderstaand tussentijds bericht. Ik wacht jouw nadere berichten rustig af.

Ik maak overigens van de gelegenheid gebruik om je te wijzen om een onvolkomenheid in mijn concept-brief. In noot 1 wordt het BTW-percentage van 20% genoemd. Dat moet natuurlijk 21% zijn.

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

pelsrijcken.nl

**Van:** (5)(1)(2e) @minienm.nl

**Verzonden:** donderdag 22 november 2012 17:20

**Aan:** (5)(1)(2e)

**Onderwerp:** FW: Advies Staat der Nederlanden (IenM); kostenverhaal asbestwegen en asbestslachtoffers

Beste (5)(1)(2e)

Dank voor toezending van je brief. Die wil ik graag eerst bespreken met o.a. (5)(1)(2e) voordat ik mijn reactie geef. (5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

Ministerie van Infrastructuur en Milieu  
Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken  
Köningskade 4 | 2596 AA Den Haag | Kamer 506.39  
Postbus 20906 | 2500 EX Den Haag

T 070

EGG 07D

M 06 -

11

Werkdagen: maandag t/m donderdag

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

### Advies S

(5)(1)(2e)

par ik jou

100%

5.1.2j

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e) pelsrijcken.nl





[www.pelsrijcken.nl](http://www.pelsrijcken.nl)

[www.pelsrijcken.nl](http://www.pelsrijcken.nl)

[www.pelsrijcken.nl](http://www.pelsrijcken.nl)



dHBJZ

Directoraat-Generaal  
Milieu en Internationaal  
Veiligheid en Risico's  
Plasmanweg 1-6  
Den Haag  
Postbus 20901  
2500 EX Den Haag  
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

(5)(1)(2e)

T 070 (5)(1)(2e)

M+31(0)6 (5)(1)(2e)

Ons kenmerk

IENM/BSK-2012/255591

Datum

19 DEC. 2012

## memo

kostenverhaal asbestwegen

Beste collega,

*hallo*

(5)(1)(2e)

De Landsadvocaat heeft, middels een vertrouwelijke notitie van 12 oktober 2012, advies uitgebracht over de mogelijkheden tot kostenverhaal inzake de sanering van asbestwegen en immateriële schadevergoedingen aan asbestslachtoffers. De termijn van de opdracht is verstreken en het beschikbare budget is besteed. De vraag ligt nu voor of er voldoende reden is om het onderzoek voort te zetten en om een privaatrechterlijke verhaalsactie te starten.

Het onderzoek wijst uit dat

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

Niettemin

stelt de Tweede Kamer aanhoudend vragen waarom de Staat geen juridische actie inzet om de kosten van de sanering van asbestwegen te verhalen. Gelet op het beginsel "de vervuiler betaalt" wordt het maatschappelijk niet begrepen dat de vervuiler hier vrijuit gaat. De vervuiler is het bedrijf Eternit in Goor dat in het verleden ruimhartig asbestafval heeft uitgedeeld aan omwonenden voor weg- en erfverharding. De Tweede Kamer komt ook terug op deze vraag omdat in de jurisprudentie een ontwikkeling is te zien dat de absolute verjaringstermijn specifiek voor asbestslachtoffers soms niet geldt. Dit leidt tezamen tot een beeld dat de overheid zich niet maximaal inspant om de maatschappelijke kosten van de sanering van de asbestwegen te verhalen op de veroorzaker.

Dit onderzoek heeft als doel om een kansrijke casus te selecteren voor verhaal in het kader van de asbestsanering en vervolgens een verhaalsactie te starten. Daarbij zal gebruik worden gemaakt van de resultaten van een onderzoek uitgevoerd door Geofox-Lexmond. Beleidsmatig maak ik daarbij de afweging, dat ook indien de verhaalsactie niet of niet geheel het gewenste resultaat oplevert, de overheid in ieder geval de boodschap uitdraagt dat de vervuiler verantwoordelijk gesteld moet worden voor dit soort kosten. Daarbij neem ik in aanmerking dat overleg met Eternit over een vrijwillige bijdrage geen enkel resultaat heeft opgeleverd.

Op basis van het voorgaande verzoek ik het onderzoek naar de verhaalsmogelijkheden van de kosten van asbestwegen door de LA voort te zetten en een zoveel mogelijk kansrijke verhaalsactie te starten tegen het bedrijf Eternit. Het zou goed zijn om de Tweede Kamer voor het zomerreces van 2013 uitsluitend te kunnen geven over het al dan niet starten van een verhaalsactie.

**Directoraat-Generaal  
Milieu en Internationaal  
Veiligheid en Risico's**

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

10/12





Staatssecretaris

Directoraat-Generaal  
Milieu en International  
Veiligheid en Risico's  
Plesmanweg 1-6  
Den Haag  
Postbus 20901  
2500 EX Den Haag

Contactpersoon

(5)(1)(2e)

T 070  
M +31

(5)(1)(2e)

Datum

- 3 JULI 2013

Kenmerk

IENM/BSK-2013/133375

# beslisnota

afsluiting saneringsregeling asbestwegen

## Inleiding

In het najaar vindt de officiële afsluiting plaats van het project derde saneringsregeling asbestwegen. IenM is opdrachtgever voor de sanering van asbestwegen in de twee gebieden rondom de voormalige asbestfabrieken van Eternit (Hof van Twente) en Asbestona (Harderwijk). Deze operatie is gezien de omvang lokaal van groot belang en de plaatselijke bestuurders zouden uw aanwezigheid bij de afsluiting zeer op prijs stellen. Tijdens de afsluiting zal een kleine tentoonstelling (fotomateriaal geeft inzicht in de situatie van toen en nu) worden onthuld, die in de twee gemeentehuizen zal worden geëxposeerd. U wordt in de gelegenheid gesteld het woord tot de aanwezigen te richten.

De officiële afsluiting zal naar alle waarschijnlijkheid in Harderwijk plaatsvinden. Het tijdstip wordt zo spoedig mogelijk en, in geval van uw positieve reactie, in overleg met uw agenda bepaald.

## Geadviseerd besluit

- Uw toezegging om aanwezig te zijn bij de officiële afsluiting waarbij u kort het woord tot de aanwezigen richt. Uw speech wordt dan nog in afstemming met u voorbereid.
- indien u niet persoonlijk aanwezig wenst te zijn, uw besluit of u zich hoogambtelijk wilt laten vertegenwoordigen.

## Argumentatie

De huidige saneringsronde is de derde in een reeks. In 2001 startte de eerste ronde (kosten voor het Rijk: €12 miljoen), in 2004 de tweede (kosten voor het Rijk: €37 miljoen). De derde zal het Rijk maximaal €100 miljoen kosten. In totaal zijn ruim 3500 locaties gesaneerd. Dat betekent niet alleen het weghalen van asbesthoudende grond, maar ook het herstellen in oorspronkelijke staat (terug planten van bomen bijvoorbeeld). Er is dus sprake van een aanzienlijke investering door het Rijk met een aansprekend resultaat.

De asbestsanering is dus succesvol afgerond, maar evengoed geen reden tot

paraaf  
Bestuursondersteuning

paraaf

(5)(1)(2e)

vrolijkheid. Er wordt daarom niet voor een feestelijke maar voor een ingetogen afsluiting gekozen.

In de recente geschiedenis van de betreffende regio is asbest dominant aanwezig. Veel mensen werkten bij de asbestfabriek, en nu nog bij Eternit, en spreken daar veelal nog over als een goede werkgever. Het storten van asbestresten (puin) ter verharding van particuliere landweggetjes en oprijlanen werd door de bewoners in het landelijk gebied op prijs gesteld. De wrange vruchten werden jaren later geplukt, er is in die streek een hoog sterftecijfer door asbestkanker (mesotheliom). Met het verbod op asbest en asbestwegen kwamen deze zelfde mensen ook nog onder financiële druk om tot sanering over te gaan. De rijksoverheid heeft zich dit aangetrokken en voor de sanering van deze particuliere asbestwegen in drie opeenvolgende projectrondes circa 150 miljoen Euro uitgetrokken. Nu de derde fase van het project wordt afgerond biedt dat de mogelijkheid dit moment als succes te markeren, uw visie (asbestbeleid) te geven en de betrokkenheid bij de lokale bevolking te laten zien.

De bestuurlijke leden van de stuurgroep asbestwegen 3<sup>e</sup> fase die aanwezig zullen zijn, zijn Ineke Bakker (gedeputeerde Overijssel, VVD), Annemiek Traag (gedeputeerde Gelderland, D66), Piet Teeninga (wethouder Harderwijk, CU) en Josh Sijbom (wethouder Hof van Twente, VVD).

#### **Communicatie**

Ongetwijfeld zullen er na al die saneringen van particuliere wegen gevallen zijn waarbij toch nog asbest wordt aangetroffen. Ook zullen er ongetwijfeld nog particuliere wegen opduiken die ondanks alle aansporing niet waren aangemeld. Wegen die niet particulier zijn en wegen die buiten de twee aangewezen gebieden vallen zijn sowieso niet meegenomen (tenzij er sprake was van asbestpulp, de meest risicovolle vorm die alleen rechtstreeks van de fabrieken afkomstig kan zijn).

Risico bij uw optreden is dat er meer aandacht wordt gevraagd voor de asbestwegen die nog niet zijn gesaneerd dan voor de resultaten van het project. De stuurgroepleden zijn zich allen van dit risico bewust en willen het programma zo inrichten dat de aandacht gericht is op wat bereikt is (en lokaal verder bereikt gaat worden).

Daar komt bij dat een financiering als deze door het Rijk in de huidige economische omstandigheden niet meer denkbaar is – er valt wat dat betreft dus niets toe te zeggen.

#### **Conclusie**

Alles afwegend adviseer ik u de uitnodiging aan te nemen. Er is veel geïnvesteerd en een goede prestatie geleverd: in de regio is het overgrote deel van de aangemelde, particuliere asbestwegen gesaneerd.

Naar verwachting zal er in elk geval regionale pers aanwezig zijn. De gemeente overweegt een beperkt aantal bewoners uit te nodigen die uit eigen ervaring iets over het project kunnen vertellen.

#### **Toelichting**

Naast de wegen en erven die op kosten van het Rijk zijn gesaneerd, hebben de provincies Overijssel en Gelderland en in mindere mate de twee gemeenten de nodige bodemlocaties aangepakt. Met name in de derde fase is gezamenlijk opgetrokken door de saneringen door een gezamenlijk Projectbureau te laten uitvoeren. Ook de provincies hebben de afgelopen jaren een forse inzet gepleegd op de sanering van de bodemlocaties.

Het bezit van asbestwegen is verboden. Eigenaren van asbestwegen zijn verplicht deze te melden, bij de Inspectie Leefomgeving en Transport, en te saneren.

Op aandringen van de Kamer onderzoekt de Landsadvocaat of het mogelijk is, conform het beginsel "de vervuiler betaalt", (een deel van) de kosten op de fabrikanten te verhalen. Daar is nog geen uitsluitsel over, maar het ziet er vooralsnog niet veelbelovend uit.

DE DIRECTEUR-GENERAAL MILIEU EN INTERNATIONAAL,

(5)(1)(2e)



## Nadere Toelichting

### Achtergrond

IenM is opdrachtgever voor de sanering van asbestwegen in Hof van Twente en Harderwijk. Het asbest is als productieafval van Eternit (HVT) en Asbestona (Harderwijk) uitgedeeld aan bewoners in de omgeving tot in de jaren 60 van de vorige eeuw om wegen en erven te verharderen. Onderzoek wees uit dat blootstelling hieraan tot ongeveer drie extra doden per jaar leidt (2007 gepubliceerd in het NTvG).

De saneringsoperatie houdt in dat van wegen en bermen, erven, open schuren in particulier bezit, de risico's worden weggenomen door het asbest in de bovenste 50 cm aarde weg te halen, tenzij er een goede, duurzame verharding aanwezig is.

In 2001 startte een eerste ronde (12 miljoen Euro), in 2004 de tweede (37 miljoen Euro). De derde zal het rijk maximaal 100 miljoen Euro kosten. Naast het Rijk hebben ook de twee provincies bijgedragen in de kosten. Afronding: nog dit jaar zullen de saneringen zijn afgerond.

Eigenaren van wegen hadden de mogelijkheid zich te melden om voor de sanering in aanmerking te komen (100% van de kosten voor het verwijderen van de verontreinigde grond plus terugbrengen zand of teelaarde). Er is een inventarisatie uitgevoerd naar waarschijnlijke, maar toch niet gemelde locaties. Dat heeft een handvol extra gevallen aan het licht gebracht. Hoewel deze eigenaren geen recht hadden op deelname aan de regeling is hier coulant mee omgegaan. Deze en andere "spijtoptanten" kregen de mogelijkheid nog aan te haken tot een jaar na de deadline. Dit heeft vrijwel geen extra meldingen opgeleverd.

Het oorspronkelijke plan was afronding per einde 2011. Door een achteraf gezien te krap gekozen einddatum en problemen met de aannemers is er vertraging opgelopen. Het project is wel conform de gestelde milieuhygiënische eisen en binnen het budget uitgevoerd.

De derde fase wordt uitgevoerd door de Dienst Landelijk Gebied. DLG voert gelijktijdig in opdracht van Overijssel en Gelderland bodemsaneringen uit op dezelfde locaties. Een stuurgroep bestaande uit verantwoordelijke gedeputeerden Overijssel en Gelderland en verantwoordelijke wethouders Hof van Twente en Harderwijk ziet toe op de uitvoering. Voor IenM is neemt de directie Veiligheid en Risico's DLG waar in de stuurgroep. De stuurgroep heeft gemeenten de gelegenheid gegeven om op eigen kosten mee te liften met de lopende saneringen ingeval de wegen in bezit van de gemeente zijn.

### Aantallen en stand van zaken project fase 3 (juni 2013)

In de derde fase zijn 3024 verontreinigde locaties onderzocht, op circa 2500 adressen. In bijna de helft van de gevallen bleek sanering noodzakelijk. Inmiddels is 99,9 % van de saneringen volledig afgerond. Ten tijde van de afsluiting zullen alle saneringen zijn afgerond op mogelijk een enkele nasanering na.

- Er lopen nog arbitragezaken met verschillende aannemers, die nog tot het einde van het jaar kunnen doorlopen.
- Op 30 locaties is door de aannemer teelaarde teruggebracht van onvoldoende kwaliteit. Eind juni is alle teelaarde vervangen door teelaarde, die wel aan de besteisen voldoet. Hierover is een artikel verschenen in de lokale krant (Tubantia) wat verder niet tot (politieke) onrust heeft geleid.
- In de derde fase zijn 150 klachten ontvangen, waarvan er 147 naar tevredenheid zijn afgehandeld. Drie zaken lopen nog.

Bij het saneren bleek een enkele keer dat er toch nog kleine hoeveelheden asbest op niet gemelde aangrenzende locaties lagen (de verontreiniging liep door tot in het terrein van de burens). Die verontreinigingen zijn zoveel mogelijk lopende het werk meegenomen (coulantie). Waar dat niet mogelijk was, bijvoorbeeld door obstakels, zijn de eigenaren op de hoogte gebracht door middel van een brief.



(5)(1)(2e)

HBJZ

4/9'14 Overleg met  
(dir. HBJZ) → ene open  
anderaan pag. 2.

**Van:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Verzonden:** woensdag 17 september 2014 13:15  
**Aan:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**CC:** (5)(1)(2e) HBJZ  
**Onderwerp:** Advies LA Staat der Nederlanden (Ministerie van Infrastructuur en Milieu) / Kostenverhaal asbestwegen Eternit  
**Bijlagen:** Advies Staat der Nederlanden (Ministerie van Infrastructuur en Milieu)/Kostenverhaal asbestwegen Eternit  
 Grief geprikt

**Beste:** (5)(1)(2e)

Op 2 september jl. heeft de LA (5)(1)(2e) mij het definitieve Advies Staat der Nederlanden (Ministerie van Infrastructuur en Milieu): Kostenverhaal asbestwegen Eternit toegestuurd. Het is een zeer doorwrocht en omvangrijk advies geworden, ik stuur het als bijlage mee.

Als opstapje voor het overleg dat we vanmiddag om 15.00 uur hebben, zet ik hieronder de belangrijkste conclusies uit het advies op een rij. Ook zal ik kort ingaan op te nemen vervolgstappen (samen met beleid) naar de Stas en naar de TK.

#### Wat vooraf ging

In maart 2012 heeft HBJZ de LA gevraagd 'een onderzoek te verrichten naar de juridische mogelijkheden die de Staat der Nederlanden (Ministerie van IenM) ten dienste staan om de door de Staat gemaakte kosten te verhalen ter zake van de sanering van asbestwegen overeenkomstig het Besluit Asbestwegen Milieubeheer, en de financiële tegemoetkoming van asbestslachtoffers overeenkomstig de Regeling Tegemoetkoming Niet-loondienst gerelateerde Slachtoffers van mesotheliom.' Het onderzoek is na overleg ingeperkt tot uitsluitend kostenverhaal sanering asbestwegen. De directie VenR heeft op dit onderzoek aangedrongen vanwege herhaalde verzoeken uit de TK om tot kostenverhaal jegens Eternit e.a. over te gaan.

#### Korte samenvatting van en conclusies uit het advies



5.1.21

Vraag

Kun jij je vinden in de hierboven geschetste lijn?

Antw. ja

2

- Feiten releas in nota decompagn  
- Niet juridisch maken.  
- Stop machts-het Paul person-  
lijk, 11 verantwoordelijkheid voor  
- nota - De HJ → Stan ~~enst-~~  
- medeparaaf H(B) 2 ~~dy~~   
of in  
verband  
met  
niet-stritraf.

Vriendelijke groet,

5.1.2e

5.1.2e

Ministerie van Infrastructuur en Milieu  
Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken  
Plesmanweg 1-6 | 2597 JG Den Haag  
Postbus 20901 | 2500 EX Den Haag

5.1.2e

@minienm.nl

Werkdagen: maandag t/m donderdag





(5)(1)(2e)

- CEND-HDJZ

Van: (5)(1)(2e) - BSK  
Verzonden: dinsdag 14 augustus 2012 16:00  
Aan: (5)(1)(2e) - CEND-HDJZ  
CC: (5)(1)(2e) - BSK  
Onderwerp: FVV.  
Bijlagen: 20121405\_a1RAP(concept).pdf; Locatielijst.xls

(5)(1)(2e)

Fijne vakantie gehad?

Dit is het rapport naar kansrijke locaties voor verhaalsactie in het kader van de sanering asbestwegen. Ongeveer 70 locaties vallen binnen de criteria (asbestweg, te herleiden tot Eternit, ongeveer vijf jaar geleden onderzocht) en 49 locaties worden als geschikt beoordeeld.

Reden om 49 stuitingsbrieven te sturen, lijkt mij, en voor de LA om een goede casus op te bouwen...

Hebben jullie een voorbeeld van een stuitingsbrief of kunnen we die bij de LA vragen?

Ons secretariaat heeft nu nog even tijd om brieven te sturen, dus dat zouden we zelf kunnen doen.

Maar eerst graag een reactie van jou.

Groet,

(5)(1)(2e)

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

DG Milieu en Internationaal

Directie Veiligheid en Risico's

070

06

(5)(1)(2e)

Van: (5)(1)(2e) @Geofox-Lexmond.nl]

Verzonden: donderdag 2 augustus 2012 15:38

Aan: (5)(1)(2e) - BSK

CC: (5)(1)(2e) BSK; (5)(1)(2e)

Onderwerp:

Geachte (5)(1)(2e)

Hierbij ontvangt u per e-mail de concept rapportage (PDF-bestand) en het excelbestand met een overzicht van kansrijke locaties, waarvan (mogelijk) een causaal verband bestaat tussen activiteiten van Eternit in het verleden en de daaruit voortgekomen problematiek van asbestwegen.

Zodra de rapportage definitief gemaakt kan worden, kan ook het digitale dossier alsmede de kosten van het onderzoek / de sanering bij het projectbureau asbestwegen derde fase worden opgevraagd.

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

Geofox-  
Lexmond



Geofox-Lexmond bv

Postbus 221, 7570 AE Oldenzaal  
Eektestraat 10-12, 7575 AP Oldenzaal

0541 (5)(1)(2e)  
0541

(5)(1)(2e) @geofox-lexmond.nl  
www.geofox-lexmond.nl

Linked in



Please consider the environment before printing this e-mail





















Excellit; tabbled Prioritizing (Locobility.it)

(i) of 25.00)

Project ID	Project Name	Project Manager	Project Status	Project Phase	Project Description	Project Location	Project Start Date	Project End Date	Project Duration	Project Budget	Project Cost	Project Profit	Project Risk	Project Impact	Project Notes
1000001	Project A	John Doe	Completed	Phase 1	Project A Description	Project A Location	2023-01-01	2023-01-31	30	1000000	950000	50000	Low	High	Project A completed successfully.
1000002	Project B	Jane Smith	In Progress	Phase 2	Project B Description	Project B Location	2023-02-01	2023-02-28	28	2000000	1800000	200000	Medium	Medium	Project B is currently in progress.
1000003	Project C	Mike Johnson	On Hold	Phase 3	Project C Description	Project C Location	2023-03-01	2023-03-31	31	3000000	3000000	0	High	Low	Project C is currently on hold.
1000004	Project D	Sarah Lee	Completed	Phase 4	Project D Description	Project D Location	2023-04-01	2023-04-30	30	4000000	3800000	200000	Low	High	Project D completed successfully.
1000005	Project E	David Kim	In Progress	Phase 1	Project E Description	Project E Location	2023-05-01	2023-05-31	31	5000000	4500000	500000	Medium	Medium	Project E is currently in progress.
1000006	Project F	Emily White	On Hold	Phase 2	Project F Description	Project F Location	2023-06-01	2023-06-30	30	6000000	6000000	0	High	Low	Project F is currently on hold.
1000007	Project G	Chris Brown	Completed	Phase 3	Project G Description	Project G Location	2023-07-01	2023-07-31	31	7000000	6500000	500000	Low	High	Project G completed successfully.
1000008	Project H	Alex Green	In Progress	Phase 4	Project H Description	Project H Location	2023-08-01	2023-08-31	31	8000000	7500000	500000	Medium	Medium	Project H is currently in progress.
1000009	Project I	Olivia Black	On Hold	Phase 1	Project I Description	Project I Location	2023-09-01	2023-09-30	30	9000000	9000000	0	High	Low	Project I is currently on hold.
1000010	Project J	Noah Grey	Completed	Phase 2	Project J Description	Project J Location	2023-10-01	2023-10-31	31	10000000	9500000	500000	Low	High	Project J completed successfully.
1000011	Project K	Liam Silver	In Progress	Phase 3	Project K Description	Project K Location	2023-11-01	2023-11-30	30	11000000	10500000	500000	Medium	Medium	Project K is currently in progress.
1000012	Project L	Isabella Gold	On Hold	Phase 4	Project L Description	Project L Location	2023-12-01	2023-12-31	31	12000000	12000000	0	High	Low	Project L is currently on hold.
1000013	Project M	Ethan Bronze	Completed	Phase 1	Project M Description	Project M Location	2024-01-01	2024-01-31	31	13000000	12500000	500000	Low	High	Project M completed successfully.
1000014	Project N	Ava Copper	In Progress	Phase 2	Project N Description	Project N Location	2024-02-01	2024-02-28	28	14000000	13000000	1000000	Medium	Medium	Project N is currently in progress.
1000015	Project O	Lucas Nickel	On Hold	Phase 3	Project O Description	Project O Location	2024-03-01	2024-03-31	31	15000000	15000000	0	High	Low	Project O is currently on hold.
1000016	Project P	Mia Zinc	Completed	Phase 4	Project P Description	Project P Location	2024-04-01	2024-04-30	30	16000000	15500000	500000	Low	High	Project P completed successfully.
1000017	Project Q	Ben Silver	In Progress	Phase 1	Project Q Description	Project Q Location	2024-05-01	2024-05-31	31	17000000	16000000	1000000	Medium	Medium	Project Q is currently in progress.
1000018	Project R	Sophia Gold	On Hold	Phase 2	Project R Description	Project R Location	2024-06-01	2024-06-30	30	18000000	18000000	0	High	Low	Project R is currently on hold.
1000019	Project S	Leo Bronze	Completed	Phase 3	Project S Description	Project S Location	2024-07-01	2024-07-31	31	19000000	18500000	500000	Low	High	Project S completed successfully.
1000020	Project T	Mia Copper	In Progress	Phase 4	Project T Description	Project T Location	2024-08-01	2024-08-31	31	20000000	19000000	1000000	Medium	Medium	Project T is currently in progress.
1000021	Project U	Noah Nickel	On Hold	Phase 1	Project U Description	Project U Location	2024-09-01	2024-09-30	30	21000000	21000000	0	High	Low	Project U is currently on hold.
1000022	Project V	Olivia Zinc	Completed	Phase 2	Project V Description	Project V Location	2024-10-01	2024-10-31	31	22000000	21500000	500000	Low	High	Project V completed successfully.
1000023	Project W	Ethan Silver	In Progress	Phase 3	Project W Description	Project W Location	2024-11-01	2024-11-30	30	23000000	22000000	1000000	Medium	Medium	Project W is currently in progress.
1000024	Project X	Ava Gold	On Hold	Phase 4	Project X Description	Project X Location	2024-12-01	2024-12-31	31	24000000	24000000	0	High	Low	Project X is currently on hold.
1000025	Project Y	Lucas Bronze	Completed	Phase 1	Project Y Description	Project Y Location	2025-01-01	2025-01-31	31	25000000	24500000	500000	Low	High	Project Y completed successfully.
1000026	Project Z	Mia Copper	In Progress	Phase 2	Project Z Description	Project Z Location	2025-02-01	2025-02-28	28	26000000	25000000	1000000	Medium	Medium	Project Z is currently in progress.
1000027	Project AA	Ben Nickel	On Hold	Phase 3	Project AA Description	Project AA Location	2025-03-01	2025-03-31	31	27000000	27000000	0	High	Low	Project AA is currently on hold.
1000028	Project AB	Sophia Zinc	Completed	Phase 4	Project AB Description	Project AB Location	2025-04-01	2025-04-30	30	28000000	27500000	500000	Low	High	Project AB completed successfully.
1000029	Project AC	Leo Silver	In Progress	Phase 1	Project AC Description	Project AC Location	2025-05-01	2025-05-31	31	29000000	28000000	1000000	Medium	Medium	Project AC is currently in progress.
1000030	Project AD	Mia Gold	On Hold	Phase 2	Project AD Description	Project AD Location	2025-06-01	2025-06-30	30	30000000	30000000	0	High	Low	Project AD is currently on hold.
1000031	Project AE	Noah Bronze	Completed	Phase 3	Project AE Description	Project AE Location	2025-07-01	2025-07-31	31	31000000	30500000	500000	Low	High	Project AE completed successfully.
1000032	Project AF	Olivia Copper	In Progress	Phase 4	Project AF Description	Project AF Location	2025-08-01	2025-08-31	31	32000000	31000000	1000000	Medium	Medium	Project AF is currently in progress.
1000033	Project AG	Ethan Nickel	On Hold	Phase 1	Project AG Description	Project AG Location	2025-09-01	2025-09-30	30	33000000	33000000	0	High	Low	Project AG is currently on hold.
1000034	Project AH	Ava Zinc	Completed	Phase 2	Project AH Description	Project AH Location	2025-10-01	2025-10-31	31	34000000	33500000	500000	Low	High	Project AH completed successfully.
1000035	Project AI	Lucas Silver	In Progress	Phase 3	Project AI Description	Project AI Location	2025-11-01	2025-11-30	30	35000000	34000000	1000000	Medium	Medium	Project AI is currently in progress.
1000036	Project AJ	Mia Gold	On Hold	Phase 4	Project AJ Description	Project AJ Location	2025-12-01	2025-12-31	31	36000000	36000000	0	High	Low	Project AJ is currently on hold.
1000037	Project AK	Noah Bronze	Completed	Phase 1	Project AK Description	Project AK Location	2026-01-01	2026-01-31	31	37000000	36500000	500000	Low	High	Project AK completed successfully.
1000038	Project AL	Olivia Copper	In Progress	Phase 2	Project AL Description	Project AL Location	2026-02-01	2026-02-28	28	38000000	37000000	1000000	Medium	Medium	Project AL is currently in progress.
1000039	Project AM	Ethan Nickel	On Hold	Phase 3	Project AM Description	Project AM Location	2026-03-01	2026-03-31	31	39000000	39000000	0	High	Low	Project AM is currently on hold.
1000040	Project AN	Ava Zinc	Completed	Phase 4	Project AN Description	Project AN Location	2026-04-01	2026-04-30	30	40000000	39500000	500000	Low	High	Project AN completed successfully.
1000041	Project AO	Lucas Silver	In Progress	Phase 1	Project AO Description	Project AO Location	2026-05-01	2026-05-31	31	41000000	40000000	1000000	Medium	Medium	Project AO is currently in progress.
1000042	Project AP	Mia Gold	On Hold	Phase 2	Project AP Description	Project AP Location	2026-06-01	2026-06-30	30	42000000	42000000	0	High	Low	Project AP is currently on hold.
1000043	Project AQ	Noah Bronze	Completed	Phase 3	Project AQ Description	Project AQ Location	2026-07-01	2026-07-31	31	43000000	42500000	500000	Low	High	Project AQ completed successfully.
1000044	Project AR	Olivia Copper	In Progress	Phase 4	Project AR Description	Project AR Location	2026-08-01	2026-08-31	31	44000000	43000000	1000000	Medium	Medium	Project AR is currently in progress.
1000045	Project AS	Ethan Nickel	On Hold	Phase 1	Project AS Description	Project AS Location	2026-09-01	2026-09-30	30	45000000	45000000	0	High	Low	Project AS is currently on hold.
1000046	Project AT	Ava Zinc	Completed	Phase 2	Project AT Description	Project AT Location	2026-10-01	2026-10-31	31	46000000	45500000	500000	Low	High	Project AT completed successfully.
1000047	Project AU	Lucas Silver	In Progress	Phase 3	Project AU Description	Project AU Location	2026-11-01	2026-11-30	30	47000000	46000000	1000000	Medium	Medium	Project AU is currently in progress.
1000048	Project AV	Mia Gold	On Hold	Phase 4	Project AV Description	Project AV Location	2026-12-01	2026-12-31	31	48000000	48000000	0	High	Low	Project AV is currently on hold.
1000049	Project AW	Noah Bronze	Completed	Phase 1	Project AW Description	Project AW Location	2027-01-01	2027-01-31	31	49000000	48500000	500000	Low	High	Project AW completed successfully.
1000050	Project AX	Olivia Copper	In Progress	Phase 2	Project AX Description	Project AX Location	2027-02-01	2027-02-28	28	50000000	49000000	1000000	Medium	Medium	Project AX is currently in progress.
1000051	Project AY	Ethan Nickel	On Hold	Phase 3	Project AY Description	Project AY Location	2027-03-01	2027-03-31	31	51000000	51000000	0	High	Low	Project AY is currently on hold.
1000052	Project AZ	Ava Zinc	Completed	Phase 4	Project AZ Description	Project AZ Location	2027-04-01	2027-04-30	30	52000000	51500000	500000	Low	High	Project AZ completed successfully.
1000053	Project BA	Lucas Silver	In Progress	Phase 1	Project BA Description	Project BA Location	2027-05-01	2027-05-31	31	53000000	52000000	1000000	Medium	Medium	Project BA is currently in progress.
1000054	Project BB	Mia Gold	On Hold	Phase 2	Project BB Description	Project BB Location	2027-06-01	2027-06-30	30	54000000	54000000	0	High	Low	Project BB is currently on hold.
1000055	Project BC	Noah Bronze	Completed	Phase 3	Project BC Description	Project BC Location	2027-07-01	2027-07-31	31	55000000	54500000	500000	Low	High	Project BC completed successfully.
1000056	Project BD	Olivia Copper	In Progress	Phase 4	Project BD Description	Project BD Location	2027-08-01	2027-08-31	31	56000000	55000000	1000000	Medium	Medium	Project BD is currently in progress.
1000057	Project BE	Ethan Nickel	On Hold	Phase 1	Project BE Description	Project BE Location	2027-09-01	2027-09-30	30	57000000	57000000	0	High	Low	Project BE is currently on hold.
1000058	Project BF	Ava Zinc	Completed	Phase 2	Project BF Description	Project BF Location	2027-10-01	2027-10-31	31	58000000	57500000	500000	Low	High	Project BF completed successfully.
1000059	Project BG	Lucas Silver	In Progress	Phase 3	Project BG Description	Project BG Location	2027-11-01	2027-11-30	30	59000000	58000000	1000000	Medium	Medium	Project BG is currently in progress.
1000060	Project BH	Mia Gold	On Hold	Phase 4	Project BH Description	Project BH Location	2027-12-01	2027-12-31	31	60000000	60000000	0	High	Low	Project BH is currently on hold.
1000061	Project BI	Noah Bronze	Completed	Phase 1	Project BI Description	Project BI Location	2028-01-01	2028-01-31	31	61000000	60500000	500000	Low	High	Project BI completed successfully.
1000062	Project BJ	Olivia Copper	In Progress	Phase 2	Project BJ Description	Project BJ Location	2028-02-01	2028-02-28	28	62000000	61000000	1000000	Medium	Medium	Project BJ is currently in progress.
1000063	Project BK	Ethan Nickel	On Hold	Phase 3	Project BK Description	Project BK Location	2028-03-01	2028-03-31	31	63000000	63000000	0	High	Low	Project BK is currently on hold.
1000064	Project BL	Ava Zinc	Completed	Phase 4	Project BL Description	Project BL Location	2028-04-01	2028-04-30	30	64000000	63500000	500000	Low	High	Project BL completed successfully.
1000065	Project BM	Lucas Silver	In Progress	Phase 1	Project BM Description	Project BM Location	2028-05-01	2028-05-31	31	65000000	64000000	1000000	Medium	Medium	Project BM is currently in progress.
1000066	Project BN	Mia Gold	On Hold	Phase 2	Project BN Description	Project BN Location	2028-06-01	2028-06-30	30	66000000	66000000	0	High	Low	Project BN is currently on hold.
1000067	Project BO	Noah Bronze	Completed	Phase 3	Project BO Description	Project BO Location	2028-07-01	2028-07-31	31	67000000	66500000	500000	Low	High	Project BO completed successfully.
1000068	Project BP	Olivia Copper	In Progress	Phase 4	Project BP Description	Project BP Location	2028-08-01	2028-08-31	31	68000000	67000000	1000000	Medium	Medium	Project BP is currently in progress.
1000069	Project BQ	Ethan Nickel	On Hold	Phase 1	Project BQ Description	Project BQ Location	2028-09-01	2028-09-30	30	69000000	69000000	0	High	Low	Project BQ is currently on hold.
1000070	Project BR	Ava Zinc	Completed	Phase 2	Project BR Description	Project BR Location	2028-10-01	2028-10-31	31	70000000	69500000	500000	Low	High	Project BR completed successfully.
1000071	Project BS	Lucas Silver	In Progress	Phase 3	Project BS Description	Project BS Location	2028-11-01	2028-11-30	30	71000000	70000000	1000000	Medium	Medium	Project BS is currently in progress.
1000072	Project BT	Mia Gold	On Hold	Phase 4	Project BT Description	Project BT Location	2028-12-01	2028-12-31	31	72000000	72000000	0	High	Low	Project BT is currently on hold.
1000073	Project BU	Noah Bronze	Completed	Phase 1	Project BU Description	Project BU Location	2029-01-01	2029-01-31	31	73000000	72500000	500000	Low	High	Project BU completed successfully.
1000074	Project BV	Olivia Copper	In Progress	Phase 2	Project BV Description	Project BV Location	2029-02-01	2029-02-28	28	74000000	73000000	1000000	Medium	Medium	Project BV is currently in progress.
1000075	Project BW	Ethan Nickel	On Hold	Phase 3	Project BW Description	Project BW Location	2029-03-01	2029-03-31	31	75000000	75000000	0	High	Low	Project BW is currently on hold.
1000076	Project BX	Ava Zinc	Completed	Phase 4	Project BX Description	Project BX Location	2029-04-01	2029-04-30	30	76000000	75500000	500000	Low	High	Project BX completed successfully.
1000077	Project BY	Lucas Silver	In Progress	Phase 1	Project BY Description	Project BY Location	2029-05-01	2029-05-31	31	77000000	76000000	1000000	Medium	Medium	Project BY is currently in progress.
1000078	Project BZ	Mia Gold	On Hold	Phase 2	Project BZ Description	Project BZ Location	2029-06-01	2029-06-30	30	78000000	78000000	0	High	Low	Project BZ is currently on hold.
1000079	Project CA	Noah Bronze	Completed	Phase 3	Project CA Description	Project CA Location	2029-07-01	2029-07-31	31	79000000	78500000	500000	Low	High</	

5.1.2e











**Overzicht kansrijke locaties  
voor causaal verband  
activiteiten Eternit en  
asbestwegen**

Goor e.o.

**Opdrachtgever**  
Ministerie van Infrastructuur en Milieu  
Directie Veiligheid en Risico's  
de heer R.H.J. Korenromp  
Postbus 30945  
2500 GX 'S-GRAVENHAGE

**Adviesbureau**  
Geofox-Lexmond bv  
Eektestraat 10-12  
Postbus 221  
7570 AE OLDENZAAL  
Tel. 0541 - 585544  
Fax 0541 - 522935

**Status**  
concept  
**Datum**  
2 augustus 2012  
**Projectnummer**  
20121405/ESTA

**Auteur**

(5)(1)(2e)

**Paraaf:**

(5)(1)(2e)

**Controle / vrijgave**

(5)(1)(2e)

**Paraaf:**

(5)(1)(2e)



## Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
2	Uitgevoerde werkzaamheden	2
2.1	Startoverleg	2
2.2	Uitgevoerde werkzaamheden	2
2.3	Toetsing stappen 1 t/m 3	3
2.4	Prioritering	4

### Bijlagen

1	Overzichtstekening locaties
2	Locatielijst
2.1	Geschikt geachte locaties
2.2	Minder geschikt geachte locaties

## 1 Inleiding

In opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu is door Geofox-Lexmond bv, vanuit de database van het projectbureau asbestwegen derde fase (PBA3), een overzicht van kansrijke locaties samengesteld, waarvan (mogelijk) een causaal verband bestaat tussen activiteiten van Eternit in het verleden en de daaruit voortgekomen problematiek van asbestwegen. Het betreft een (excel)lijst met locaties welke is geordend op basis van de geschatte kans dat een causaal verband kan worden onderbouwd.

In onderhavige rapportage is een beschrijving opgenomen van de uitgevoerde werkzaamheden welke ten grondslag liggen aan de tot stand gekomen (Excel)lijst.

## 2 Uitgevoerde werkzaamheden

### 2.1 Startoverleg

Op 19 juli 2012 is door Geofox-Lexmond een startoverleg geïnitieerd bij PBA3 te Zwolle, waarbij een vertegenwoordiger van Ministerie van Infrastructuur en Milieu (5)(1)(2e) een vertegenwoordiger van PBA3 (5)(1)(2e) alsmede vertegenwoordigers van Geofox-Lexmond (5)(1)(2e) aanwezig waren. In het gesprek zijn de minimale inhoud van de Excellijst, definitieve selectiecriteria, de prioritering en de planning van de werkzaamheden besproken. In onderstaande paragrafen zijn de uitgevoerde werkzaamheden op basis van de afspraken in het startoverleg weergegeven.

### 2.2 Uitgevoerde werkzaamheden

Ten aanzien van de mogelijkheden om de kans op een mogelijk causaal verband te bepalen zijn een aantal stappen doorlopen. De stappen zijn in het startoverleg vastgesteld en dienen om uiteindelijk te komen tot circa 50 (meest kansrijke) locaties<sup>1</sup>. De stappen zijn doorlopen door geografische en administratieve selecties uit te voeren op gegevens zoals deze op peildatum 25-07-2012 waren opgenomen in de database van PBA3. Hieronder zijn de doorlopen stappen kort toegelicht.

#### 2.2.1 Stap 1

*criteriën*

Voor stap 1 is een selectie gemaakt van wegen<sup>2</sup> in de regio Goor (12 km zone rondom gemeente Hof van Twente), waar minder dan 5 jaar geleden een onderzoek naar asbest heeft plaatsgevonden en waarbij asbest in een concentratie boven de 100 mg/kg d.s. is aangetoond. Dit betreft een minimumselectie om een (mogelijk) causaal verband aan te tonen tussen activiteiten van Eternit in het verleden en de daaruit voortgekomen problematiek van asbestwegen. De selectie van stap 1 heeft geleid tot 724 locaties:

- A regio Goor 12 km zone rondom gemeente Hof van Twente = 3174 locaties
- B waar minder dan 5 jaar geleden een onderzoek naar asbest is uitgevoerd = 2214 locaties
- C waarbij asbest is aangetoond in een concentratie boven de 100 mg/kg d.s. = 1008 locaties
- D betreft de locatie een asbestweg = 724 locaties

In de exceelsheet is in werkblad "Stap1" een overzicht opgenomen van het resultaat van locaties welke voldoen aan stap 1. De locaties zijn aflopend gesorteerd op het verontreinigd oppervlak waarbij asbest is aangetoond in een (gewogen) concentratie asbest groter dan 100 mg/kg d.s.

<sup>1</sup> Vanuit de saneringsregeling asbestwegen zijn meldingen verricht van mogelijke asbesthoudende wegen. Deze zijn als een "GL nummer" in de database van PBA3 opgenomen. Het kan zijn dat op basis van de verificatie, type locaties (bodamlocatie danwel asbestweg) of op basis van het onderzoek deze gemelde locatie is onderverdeeld in verschillende deellocaties. Deze zijn als een "GL\_numSub" in de database van PBA3 gedefinieerd. Een locatie zoals beschreven in onderhavig rapport, betreft een (deel)locatie in de database van PBA3. Het kan derhalve voorkomen dat bepaalde locaties van dezelfde eigenaar zijn en/of naast elkaar gelegen zijn;

<sup>2</sup> Weg, pad, erfverharding of gedeelte daarvan, alsmede andere grond die bestemd is om door rij- of verkeer te worden gebruikt en de stroken van een halve meter aan beide zijden en direct aansluitend op een weg



### 2.2.2 Stap 2

Indien asbestpulp is aangetroffen op locatie zal dit vrijwel zeker rechtstreeks van de Eternitfabriek afkomstig zijn. In de database van PBA3 wordt, indien sprake is van asbestpulp, voor de registratie de maximale concentratie asbest (minimaal 100000 mg/kg ds) ingevoerd. Voor stap 2 is derhalve een selectie gemaakt op locaties afkomstig uit stap 1, waarbij asbest is aangetoond in een concentratie groter dan 99999,99. De selectie van stap 2 heeft geleid tot 244 locaties. In de excelsheet is in werkblad "Stap2" een overzicht opgenomen van het resultaat van locaties welke voldoen aan stap 1 en 2. De locaties zijn aflopend gesorteerd op het verontreinigd oppervlak waarbij asbest is aangetoond in een (gewogen) concentratie asbest groter dan 100 mg/kg d.s.

### 2.2.3 Stap 3

De derde stap is uitgevoerd op basis van de ligging van de locaties ten opzichte van de afvoerroutes van Eternit naar de stortplaatsen. De slurry (asbestpulp: ingedroogd sterk asbesthoudend slib) en het productieafval van asbest werden vanaf Eternit afgevoerd naar een drietal plaatsen. Met name in de beginfase (1950-1980) is het mogelijk dat hierdoor plaatselijk in de directe nabijheid van de afvoerroute verontreinigingen zijn ontstaan van asbest. Voor stap 3 is derhalve een selectie gemaakt op locaties afkomstig uit stap 2, waarbij de afstand tot de voormalige afvoerroute minder bedraagt dan 1000 m (afstand proefondervindelijk bepaald). De selectie van stap 3 heeft geleid tot 59 locaties. In de excelsheet is in werkblad "Stap3" een overzicht opgenomen van het resultaat van locaties welke voldoen aan stap 1, 2 en 3. De locaties zijn aflopend gesorteerd op het verontreinigd oppervlak waarbij asbest is aangetoond in een (gewogen) concentratie asbest groter dan 100 mg/kg d.s.

## 2.3 Toetsing stappen 1 t/m 3

De resultaten van stap 1 t/m 3 hebben geleid tot een overzicht van de meest kansrijke locaties, waarbij (mogelijk) een causaal verband bestaat tussen activiteiten van Eternit in het verleden en de daaruit voortgekomen problematiek van asbestwegen. Ter controle van de verkregen locaties zijn enkele zaken in de database geverifieerd:

- bestaat vanuit de uitgevoerde verificaties (2006-2007) van de oorspronkelijke meldingen van asbestwegen voor de derde fase een aanleiding dat het asbest afkomstig is van Eternit (veld "Verificatie\_link\_eternit") = 2 van 59 locaties;
- is de oorspronkelijke melder van de locatie momenteel nog eigenaar (veld "melder\_eigenaar") = 45 van de 59 locaties;
- heeft de eigenaar aangegeven in het aanvraagformulier of het asbest rechtstreeks afkomstig is van Eternit (veld "aanvraagformulier\_link\_eternit") = 27 van 59 locaties;
- overige relevante informatie (bijvoorbeeld correspondentie) zoals opgenomen in database van PBA3;

#### Extra locaties

Vanuit de toetsing is gebleken dat van locaties die niet voldeden aan Stap 3, in de verificatie duidelijk naar voren kwam dat de melder heeft aangegeven dat het asbest afkomstig is van Eternit. Deze locaties (11 locaties, zie tabblad Extra stap) zijn, ondanks dat deze niet dicht bij een transportroute gesitueerd zijn, als extra locaties toegevoegd aan de lijst. De totale lijst komt daarmee op 70 locaties.

## 2.4 Prioritering

Op basis van de verzamelde gegevens en toetsing is op basis van expert judgement (dhr. Benno Wevers) een selectie gemaakt op basis van geschiktheid (Veld "Geschikt\_Expert\_judgement") om een causaal verband tussen activiteiten van Eternit in het verleden en de daaruit voortgekomen problematiek van asbestwegen aan te tonen. Ook de extra locaties zijn hierbij meegenomen. Op basis van expert judgement blijken 49 locaties geschikt en 21 locaties minder geschikt.

Uiteindelijk is op basis van alle verzamelde gegevens (o.a. expert judgement, toetsing, oppervlakte verontreiniging, criteria uit stap 1 t/m 3, locaties van op hetzelfde adres) een prioritering toegepast en is de totaalijst gesorteerd in oplopende volgorde.

In bijlage 1 is de geografische ligging van de geselecteerde locaties opgenomen. In bijlage 2.1 is de locatielijst opgenomen met de op basis van expert judgement geschikt geachte locaties (49). In bijlage 2.2 is de locatielijst opgenomen met de op basis van expert judgement minder geschikt geachte locaties (21).

## **Bijlage 1: Overzichtstekening locaties**





## **Bijlage 2: Locatielijst**

### **2.1: geschikt geachte locaties (49)**

5.1.2e



2.2: minder geschikt geachte locaties (21)



5





Van: (5)(1)(2e)  
Verzonden: donderdag 22 maart 2012 14:56  
Aan: (5)(1)(2e) - CEND-HDJZ  
CC: (5)(1)(2e)  
Onderwerp: verzoek onderzoek La

Ha (5)(1)(2e)

Leuk weer eens in contact te komen! Ik kreeg mee van mijn medewerkers dat er een berichtje van een MT-lid van V&R nodig is om een advies aan de LA in gang te zetten. Hierbij dan dus!

Met vriendelijke groet,

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

Verzoek aan de landsadvocaat om onderzoek naar de haalbaarheid van een onrechtmatige daadsactie van de Staat jegens Eternit in het licht van recente uitspraken.

We vragen om:

1. Een uitwerking van de meest kansrijke redeneerlijn voor het verhaal van de kosten;
2. Beschrijving van een succesvolle casus waarmee een zaak tegen Eternit gestart zou kunnen worden, zowel voor de sanering van asbestwegen, als voor de kosten van de uitkering TNS.

(5)(1)(2e)

*(eigenlijk)*  
Ik bedoelde iets anders; nl. een echte afweging of het zinrijk is (en waarom) om zo'n onderzoek te doen.

B.v. : als ~~je~~ onderzoek iets oplevert ben je niet meer "vrij" om er (om wat voor reden dan ook) niets mee te doen. Het in gang zetten van een onderzoek is m.a.w. een beleids-  
beslissing.

(5)(1)(2e)



Overzicht gesprek d.d. 4 november 1981 Staatssecretaris V&M met Eternit over circulaire "Asbest en milieuhygiëne".

Aanwezig: V&M: Staatssecretaris Lambers-Hacquebard.

(5)(1)(2e)

(5)(1)(2e)

Eternit:

(5)(1)(2e)

Het gesprek tussen de Staatssecretaris en Eternit/Commissie Voorlichting Asbest Benelux (CVAB) was belegd op verzoek van genoemde commissie. De CVAB had in diverse brieven (o.a. aan de Tweede Kamer) ernstige kritiek geuit op de in januari 1981 uitgebrachte circulaire "Asbest en milieuhygiëne" van de Hoofdingspectie Milieuhygiëne.

(5)(1)(2e)

zegt te betreuren dat de circulaire destijds is verschenen zonder overleg met de betrokken industrie. Voorts is hij van mening dat met name in de brieven van Minister Ginjaar te veel gewezen is op de ontwikkeling van alternatieven bij andere bedrijven dan Eternit. Ook zijn bedrijf investeert in alternatieven. De recente herstructurering bij Eternit welke leidt tot verlies van arbeidsplaatsen, wijt hij naast de recessie in de bouw voor een belangrijk deel aan de slechte naam die asbest heeft gekregen, niet in de laatste plaats door de circulaire. Deze is zijn inziens erg ongenueanceerd. Het doel van het gesprek is te pleiten voor een genuanceerd bericht van departementale zijde, waarin gewezen wordt op het feit dat er verschillende soorten asbest zijn en dat asbestcement en andere hechtgebonden toepassingen minder gevaarlijk zijn.

De Staatssecretaris wijst erop dat de circulaire slechts een weergave bevat van bestaand beleid. Om die reden is er geen vooroverleg geweest. Asbest had overigens al een slechte naam vanwege vele publicaties in de afgelopen jaren. Het ontwikkelen van alternatieven zou thans bij het bedrijfsleven voorop moeten staan. Met name bij de gemeenten bleek er grote behoefte te bestaan aan informatie over asbest. De gevaren van asbest liggen in allerlei stadia, niet alleen bij de productie, maar ook bij het slopen van gebouwen etc. De circulaire beoogt daarover beknopte voorlichting te verschaffen.

De Staatssecretaris is van mening dat de circulaire niet gevolgd kan worden door een bericht waarin een soepeler beleid aangekondigd wordt. Over eventuele feitelijke onjuistheden in de circulaire kan nog gesproken worden.



Geconcludeerd wordt\* dat het thans opportuun is dat het ontwerp-Warenwetbesluit inzake asbesthoudende producten op korte termijn naar de ministerraad gaat. In dat ontwerp komt namelijk duidelijk naar voren dat er thans geen reden is asbestcement even streng te behandelen als producten met losse vezels. Van het verder in procedure brengen van het ontwerp-besluit zal in een V&M-persbericht mededeling worden gedaan.

Afgesproken wordt dat Eternit over het bevorderen van de toepassing van alternatieven overleg zal plegen met het Ministerie (DGMH/BWS/Sf). In dat overleg zal tevens door Eternit aangetoond worden dat de circulaire hen orders, met name van gemeenten, heeft gekost. Voorts zal dan bezien worden hoe de werking in de praktijk bevorderd kan worden van de op verzoek van V&M door TNO ontwikkelde testmethode voor het vaststellen van de mate van hechtgebondenheid van asbestvezels in een product.

\* Niet meer in aanwezigheid van de Staatssecretaris: overleg o.l.v. de hoofdinspecteur Milieuhygiëne.

Leidschendam, 13 november 1981.

DGMH/BWS/Sf

(5)(1)(2e)



Overzicht gesprek d.d. 18 januari 1982 hoofdafdeling Stoffen met  
Eternit over asbest

---

Aanwezig:

Stoffen: (5)(1)(2e) (AST, punt 4)

Eternit: (5)(1)(2e)

In vervolg op het op 4 november 1981 door de Staatssecretaris van V&M gevoerde overleg vond op 18 januari 1982 een gesprek over asbest plaats tussen de hoofdafdeling Stoffen van DGMH en Eternit.

Aan de orde kwamen met name de volgende punten.

1. Nadere concretisering door Eternit van nadelige consequenties ten gevolge van de circulaire "Asbest en milieuhygiëne"

(5)(1)(2e) heeft correspondentie verzameld, waarin verschillende instanties melden geen belangstelling (meer) te hebben voor toepassing van asbestbevattende materialen, met name vanwege het V&M-standpunt. Hij zal nagaan of het mogelijk is afschriften hiervan ter vertrouwelijke kennisname aan de (5)(1)(2e) te sturen.

(5)(1)(2e) wijst erop dat ook vele andere landen een beleid voeren dat gericht is op beperking van het asbestgebruik.

2. Ontwerp-besluit inzake asbesthoudende producten (Warenwet)

(5)(1)(2e) geeft een overzicht van de stand van zaken. De Adviescommissie Warenwet heeft in augustus 1980 instemmend gereageerd op het haar aangeboden ontwerp, zoals gepubliceerd in de Staatscourant 1980, 50. Nu de ontwikkeling van de voor het besluit essentiële onderzoeksmethode onlangs door TNO is afgerond, ligt het in het voornemen het ontwerp binnenkort in overeenstemming met EZ aan de Ministerraad aan te bieden.

Het ontwerp maakt duidelijk dat de risico's van asbestcement verschillen van die van andere toepassingen van asbest. In die zin kan Eternit het beschouwen als een nuancering van de circulaire "Asbest en milieuhygiëne". (5)(1)(2e) vraagt zich af of halffabrikaten ook onder het besluit vallen en zo ja, wat de reden hiervan is. Hij heeft er bezwaar tegen dat halffabrikaten die niet zouden voldoen aan de norm



voor hechtgebondenheid zouden worden verboden, terwijl die producten thans ná bewerking de consument bereiken met hechtgebonden vezels.

\*(5)(1)(2e) bevestigt dat halffabrikaten thans ook onder het besluit zouden vallen. Hij zal nagaan of het mogelijk is een uitzondering op te nemen.

3. De door TNO ontwikkelde methode ter bepaling van de mate van hechtgebondenheid van asbestvezels in een matrix

Op 14 december 1981 is de Nederlandse versie van het eindrapport van TNO uitgebracht. T.b.v. overleg in EG-kader is ook een Engelse samenvatting opgesteld.

Eternit zegt de ontwikkelde methode te kunnen steunen. Een bezwaar zou zijn dat de methode weliswaar op vele maar niet op alle producten is toe te passen. Onderzoek van bijv. asbesttextiel is vrijwel onmogelijk. Industrievertegenwoordigers uit andere EG-landen zijn echter minder enthousiast. Met name Frankrijk is voorstander van een methode voor iedere soort asbestbevattend materiaal.

Op 18 en 19 januari 1982 wordt in een speciale werkgroep van de EG-commissie de onderhavige testmethode besproken met het oog op het toevoegen door de Raad van een asbestregeling aan rl. 76/769/EG. (5)(1)(2e)

(5)(1)(2e) is op 19 januari lid van de bij het overleg aanwezige industrielegatie.

Ten aanzien van de nog te ontwikkelen norm merkt op dat die in ieder geval niet 1 moet zijn.

(5)(1)(2e)

4. Bevordering toepassing alternatieven

Van de zijde van Eternit wordt verklaard dat men al enige jaren streeft naar toepassing van asbestloze materialen. Dit streven wordt met name ingegeven door de slechte naam die asbest heeft gekregen. Sommige producten ("low density products") worden door haar al zonder asbest op de markt gebracht.

In België wordt onderzoek gedaan naar een alternatief, dat ten dele door Eternit Nederland wordt betaald en door haar te zijner tijd in Nederland verder zal worden ontwikkeld en op de markt worden gebracht.

(5)(1)(2e) zal gegevens over een eventuele financiële steun van V&M aan Eternit doen toekomen. Mede aan de hand daarvan zal Eternit bekijken of een dergelijke steun wenselijk is.



## 5. Milieuproductieplan

Het VNO heeft enige bezwaren ingediend tegen het ontwerp voor een hoofdstuk over asbest in het door de Regering uit te brengen Milieuproductieplan.

In dit overleg wordt nog ingegaan op een door (5)(1)(2e) gemaakt bezwaar tegen een bepaalde passage. Deze wordt enigszins bijgesteld. (Wijziging zal in de definitieve versie worden opgenomen).

Leidschendam, 20 januari 1982

DGMH/BWS/Sf/a

(5)(1)(2e)





Donkerstraat 17  
3511 KB Utrecht  
Telefoon: 030 - 331328  
Telex: 70890 snm nl

25/12 dL  
cc. dSR

Uw ref.:

Onze ref.: LR/PB

Beh. door:

Onderwerp:

VROM			
L 2207012			
VIA BSG	DAF. PAR. 12 EU	KEN. IJG.	REDEBEH.
5G	(5)(1)(2e)		
TER BEHAND.	DAF.	AT. OIV.	
OGMH			
BEHANDELD DOOR:	DATUM	PARAAF	
	(5)(1)(2e)		

Aan de heer drs. E.H.T.M. Nijpels  
Minister van Volkshuisvesting,  
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer  
Postbus 20951  
2500 EZ 's-GRAVENHAGE

Utrecht, 17 december 1987

Mijnheer de minister,

Bij dezen vragen wij uw aandacht voor asbest. De directe aanleiding tot dit schrijven is de toename van de hoeveelheid asbest in de buitenlucht (onder meer als gevolg van het toenemende verbruik van asbest door auto's) en de toename van het verbruik van (nieuw) asbest in het algemeen die zich de laatste jaren lijkt af te tekenen.

Asbest is een kankerverwekkende stof. Met name blootstelling via de lucht kan bij mens en dier leiden tot longkanker en mesotheliom, een vorm van borstvlieskanker.

Ten gevolge van blootstelling aan asbest zijn er bij mensen in Nederland jaarlijks naar schatting 100 nieuwe gevallen van mesotheliom. Het aantal nieuwe gevallen van longkanker als gevolg van blootstelling aan asbest belooft naar schatting 100-400 per jaar. Voor een belangrijk deel zijn deze gevallen van kanker het gevolg van blootstelling in het beroep, maar daarnaast speelt ook milieublootstelling een aan belang winnende rol.

De laatste drie jaar is de belasting van de buitenlucht door het gebruik van asbestremvoeringen in auto's met 3-5% per jaar gestegen en een verdere stijging wordt verwacht. Deze stijging komt bovenop een toenemende belasting van de lucht als gevolg van de sloop van gebouwen waarin asbest is toegepast.

Ook het verbruik van (nieuw) asbest in het algemeen neemt volgens CBS-cijfers toe. Bedroeg de hoeveelheid voorverwerking in gevoerde ruwe asbest in 1982 5019 ton, in 1986 was de hoeveelheid 6865 ton. De jaarlijks bij het CBS gemelde netto import van asbest in asbestprodukten ligt thans eveneens belangrijk boven het niveau van 1982: 10.000 ton. De feitelijke import ligt overigens vermoedelijk belangrijk boven het cijfer dat het CBS opgeeft.





De totale belasting van de Nederlandse bodem met asbest bedraagt thans naar schatting ruim 600.000 ton. Over de komende periode wordt gerekend op een stijging van de jaarlijkse toevoeging aan de bodem van ongeveer 3700 ton thans tot 6800 ton in 2000, zodat de totale belasting van de bodem tot 2000 met ongeveer 10% zal stijgen.

Asbestvezels worden in de grond niet afgebroken, en onder andere door besmetting van grondwater of erosie kan asbest in de grond tot blootstelling van organismen leiden. Vanuit de lucht op de bodem neergedaalde asbestvezels kunnen door opwarreling opnieuw de lucht besmetten.

In het licht van de ernstige gezondheidsschade die asbest veroorzaakt vinden wij in ieder geval een snelle en sterke vermindering van de toepassing van nieuw asbest noodzakelijk. Daarnaast is het naar onze mening nodig asbest dat in de bodem wordt gebracht, waar mogelijk, te ontgiften. Daarvoor zijn op laboratoriumschaal processen ontwikkeld.

Voor het overgrote merendeel van het thans toegepaste asbest zijn volwaardige vervangende stoffen aanwezig. Voor de omvangrijke toepassing van asbestcement zijn vervangende cementsoorten die worden versterkt met andere minder bezwaarlijke vezels volop beschikbaar, ook bij de voornaamste Nederlandse producent van asbestcement Eternit. Voor de voor blootstelling van de mens zeer belangrijke toepassing van asbest in remvoeringen en frictiemateriaal voor auto's zijn eveneens alternatieven voorhanden.

De afzet van vervangende produkten wordt blijkens onze contacten met het bedrijfsleven echter sterk gehinderd door een aantal factoren. In de eerste plaats is dat het ontbreken van een overheidsbeleid gericht op daadwerkelijke beëindiging van asbesttoepassingen waarvoor minder bezwaarlijke vervangende materialen beschikbaar zijn. In de tweede plaats spelen de prijzen van vervangende materialen een rol. Cementprodukten zonder asbest zijn in de regel 5-15% duurder dan vergelijkbare produkten gemaakt uit asbestcement. Rem- en frictiemateriaal voor auto's zonder asbest is veelal 1,5-2 maal zo duur in de aanschaf, zij het dat het ook 1,5-2 maal langer meegaat. Het psychologische effect van een hogere aanschafprijs belemmert het gebruik echter aanmerkelijk. Een derde factor is de onbekendheid van de gebruiker met de aanwezigheid van asbest in produkten. Deze onbekendheid wordt in de hand gewerkt door een slechte etikettering, en de wijdverbreide veronderstelling dat asbest al lang verboden is.

In het licht van het bovenstaande verzoeken wij u stappen te ondernemen om te komen tot een daadwerkelijke beëindiging van de toepassing van asbest waar minder bezwaarlijke vervangende materialen beschikbaar zijn, en hangende vervanging tot een algemene labelingsplicht voor asbest in produkten.





Ons inziens kan zulks het beste via een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Wet milieugevaarlijke stoffen, eventueel aangevuld met afspraken met het bedrijfsleven. Wij wijzen er daarbij op dat uw ambtsvoorganger reeds heeft aangekondigd een concept-verbod op het toepassen van asbestremvoeringen en nieuwe personenauto's bij de Europese Commissie te zullen aanmelden. (Handelingen Tweede Kamer, vergaderjaar 1985-1986, Aangangsels 1039-1040.) Tot een nadere toelichting zijn wij gaarne bereid.

Hoogachtend,  
Stichting Natuur en Milieu

(5)(1)(2e)

DIRECTORAAT-GENERAAL MILIEUBEHEER

Aan Stichting Natuur en Milieu

(5)(1)(2e)

Donkerstraat 17

3511 KB UTRECHT

Directie Stoffen en Risicobeheersing

Uw kenmerk

Uw brief van

Kenmerk

Datum

DGM/SR/22D7012

8 februari 1988

Onderwerp

Asbest

Geachte

(5)(1)(2e)

Bij deze wil ik u danken voor uw brief d.d. 17 december 1987 (ref. LR/PB) aangaande asbest. Ik stel de voortdurende aandacht van de Stichting Natuur en Milieu voor nieuwe en oude milieuproblemen, zoals asbest, zeer op prijs.

Ik kan uw stelling dat de hoeveelheid asbest in buitenlucht toeneemt op dit ogenblik echter niet onderschrijven. TNO voert momenteel metingen aan asbestvezels in buitenlucht uit in opdracht van het ministerie. De uitslag van dit onderzoek, die begin 1989 te verwachten is, zal hierover zekerheid moeten verschaffen.

Zoals u weet bestaat er bij asbest een lange latentietijd tussen de blootstelling en het optreden van het effect. De door u genoemde nieuwe gevallen van mesotheliom en longkanker ten gevolge van asbest zijn dan ook het gevolg van blootstelling tientallen jaren geleden, toen er nog erg onzorgvuldig met asbest werd omgesprongen. Deze gevallen geven geen enkele indicatie over de effecten van de huidige blootstelling van werknemers of algemeen publiek.

Uit de CBS-statistieken van de laatste jaren is mij geen duidelijke toename van het totale verbruik van asbest gebleken; echter sedert 1981 ook geen duidelijke afname. Met die constatering deel ik uw zorg over het gebruik van asbest in Nederland.

In twee categorieën van groot asbestverbruik, namelijk asbestcement en asbesthoudende remvoeringen, is in de afgelopen jaren initiatief genomen om het gebruik terug te dringen.

De asbestcementindustrie heeft vervangende produkten ontwikkeld en op de markt gebracht. Het is gebleken dat de financiële consequenties en de onbekendheid met de alternatieven leiden tot een slechte afzetmarkt voor de vervangende produkten.

Bijlagen



Wat betreft de remvoeringen had ik het voornemen bij algemene maatregel van bestuur het gebruik van asbesthoudende remvoeringen voor bepaalde categorieën voertuigen, waarvoor goede alternatieven beschikbaar zijn, te verbieden.

Denemarken heeft een voornemen tot een dergelijk verbod bij de Europese Commissie genotificeerd, waarop de Commissie heeft gereageerd met het dreigement de zaak voor het Europese Hof te brengen wanneer Denemarken dit door zou zetten. Dit wegens strijd met richtlijn 71/320/EEG inzake de aan reminrichtingen van motorvoertuigen te stellen eisen. Desondanks heeft Denemarken in oktober 1987 laten weten dat het verbod per 1 april 1988 van kracht zal worden. De Europese Commissie heeft hierop nog niet gereageerd. Besloten is de Nederlandse conceptregeling voorlopig te laten rusten, totdat over het standpunt van de Commissie zekerheid bestaat. Naar verwachting zal dit binnen enkele maanden het geval zijn. De laatste tijd zijn er vanuit de rijksoverheid geen nieuwe initiatieven genomen om het gebruik van asbest terug te dringen, in afwachting van het basisdocument dat door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne over asbest werd opgesteld. Dit basisdocument is inmiddels gereed en wordt binnenkort aan de Gezondheidsraad ter advisering aangeboden.

Aan de hand van dit document en het advies van de Raad zal worden bezien in hoeverre het tot nu toe gevoerde asbestbeleid aanpassing behoeft. Bij deze evaluatie zullen ook de door u aangevoerde argumenten worden betrokken.

Naar het zich laat aanzien zal een eventueel aangepast beleid in het milieuprogramma 1989-1992 gepubliceerd kunnen worden.

Hoogachtend,  
De Minister van Volkshuisvesting,  
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,

Drs. E.H.T.M. Nijpels



0049

**Eternit** behoort bij brief KvdP/MB/0488 d.d. 18 januari 1988, vervolgblad nr. 1

Op ditzelfde symposium is door verscheidene onderzoekers verklaard dat de aanwezigheid van asbestvezels in de buitenlucht niet als een gevaar van enige betekenis kan worden aangemerkt.

De inhoud van de brief van de Stichting Natuur en Milieu is dan ook volledig in strijd met de huidige wetenschappelijke opvattingen. De stichting begeeft zich hiermee op een terrein, waarop zij iedere deskundigheid mist. Dit blijkt ook uit haar opmerking dat voor alle asbeststoffen volwaardige vervangers bestaan. Weliswaar gaat dit voor een aantal materialen en produkten op, maar er blijven nog altijd maatschappelijk waardevolle produkten over, waarvan het asbestbestanddeel vooralsnog niet op adequate wijze kan worden vervangen.

Gaarne hopen wij in de gelegenheid te worden gesteld in een gesprek met u onze standpunten nader toe te lichten.

Hoogachtend,  
ETERNIT B.V.

(5)(1)(2e)



DIRECTORAAT-GENERAAL MILIEUBEHEER

Aan: Eternit B.V.

(5)(1)(2e)

Postbus 2161  
1000 CD AMSTERDAM

Directie Stoffen en Risicobeheersing

Uw kenmerk

Uw brief van

KenmerkDGM/SR/2248251 Datum

Onderwerp

Geachte

(5)(1)(2e)

In antwoord op uw brief d.d. 18 januari 1988 (ref. KvdP/MB/0488) breng ik u het volgende onder uw aandacht.

In uw brief gaat u in op een brief die ik ontving van de Stichting Natuur en Milieu (SNM) betreffende de toename van de concentratie van asbestvezels in de buitenlucht. Bijgevoegd vindt u een kopie van mijn antwoord aan SNM. Hieruit moge blijken dat een aantal van uw tegenargumenten mij niet onbekend zijn. TNO voert momenteel metingen aan asbestvezels in buitenlucht uit in opdracht van mijn ministerie. Naar mijn verwachting zal dit onderzoek uitsluitsel geven over de huidige asbestconcentraties, en ook aanwijzingen geven omtrent de emissie van asbestvezels door verkeer. Naar aanleiding van het basisdocument Asbest zal het tot nu toe gevoerde asbestbeleid worden heroverwogen. Over een eventueel aangepast beleid zal ook worden overlegd met het bedrijfsleven (VNO/NCW). Dit overleg zal in de loop van 1988 gevoerd worden. Ik ga ervan uit dat u via dit overleg in de gelegenheid zult zijn uw visie naar voren te brengen.

Hoogachtend,  
De Minister van Volkshuisvesting,  
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,

(5)(1)(2e)

Drs. E.H.T.M. Nijpels

(5)(1)(2e)

Bijlagen